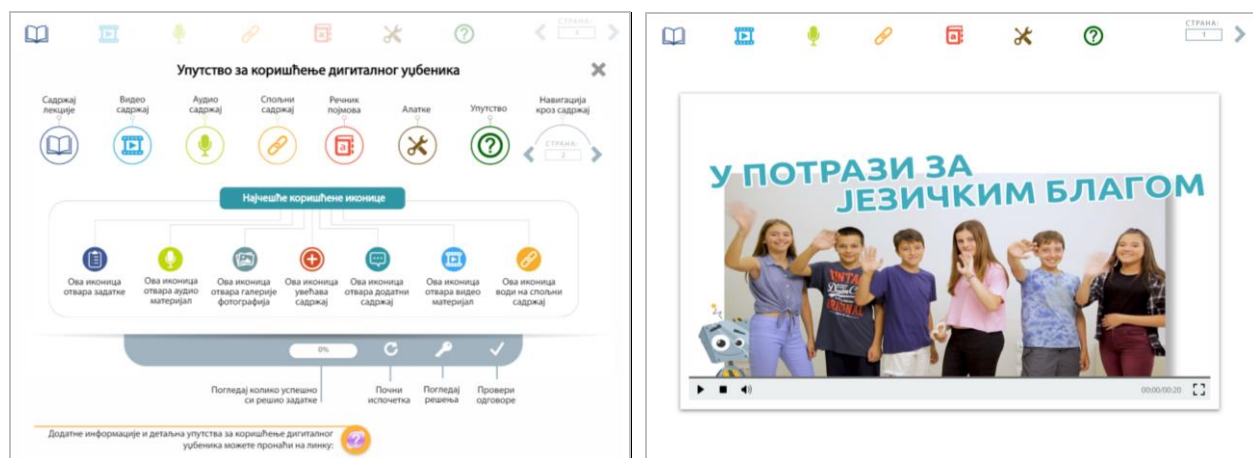

Припрема за час

Час број:1	
Школа и разред	
Наставник	
Датум одржавања часа	
Наставна област	Језичка култура (усмено изражавање)
Наставна јединица	Упознавање ученика са годишњим планом рада, уџбеницима, приручницима и лектиром
Врста (тип) часа	Обрада градива
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Дијалoшка метода, монолошка метода, метода запажања и показивања, текстoвна метода
Наставна средства	Читанка <i>Чаролија стварања</i> , обoгаћени ПДФ читанке <i>Чаролија стварања</i> , граматика <i>Језичко благо</i> , е-уџбеник граматике <i>Језичко благо</i> , радна свеска <i>У потрази за језичким и књижевним благом</i> . Садржај исписан на табли, дигитални садржаји
Наставни циљеви	<p>Образовни циљеви: Упознати ученике са програмом за пети разред и планом рада, уџбеницима, лектиром, приручницима; указати им на основне задатке предмета <i>Српски језик и књижевност</i>, на његову функцију и значај.</p> <p>Васпитни циљеви: Побудити ученичку радозналост и љубав према језику и књижевности. Тумачењем уметничка дела указати ученицима на праве вредности и неговати их. Упознати ученике са традиционалним вредностима, веровањима, навикама, различитим начинима живота, чиме се проширују сазнања о животу и на тај начин формира личност ученика.</p> <p>Функционални циљеви: Побудити истраживачку радозналост ученика; развијати критичко мишљење; учити их свестраном сагледавању, као и анализи језика и књижевности. Припремати их за примену стеченог знања кроз решавање истраживачких и проблемских задатака.</p>
Исходи	Упознавање ученика са наставним садржајима из <i>Књижевности</i> , <i>Језика</i> и <i>Језичке културе</i> које ће усвојити у 5. разреду
Образовни стандарди	CJ.1.1.6; CJ.1.2.4; CJ.1.2.5; CJ.1.3.2.

Кључни појмови	Књижевност (школска и домаћа лектира), језик (граматика, правопис, ортоепија), језичка култура
Активности наставника	Осмишљава и организује рад, започиње и води разговор, чита, слуша, мотивише ученике за рад, прати и процењује њихов рад.
Активности ученика	Слушају, учествују у разговору, читају, пишу.
Међупредметне компетенције	Комуникативна, естетска, дигитална компетенција
Корелације	Унутарпредметна корелација са већ стеченим знањем из граматике и књижевности.
Истраживачки задаци	Обратити пажњу на план и програм рада за 5. разред основне школе. Размислити о понуђеним књижевним текстовима из обавезног и допунских корпуса домаће лектире и предложити ученицима дела која би они радо читали и тумачили на часу.

Е-ГРАМАТИКА МУЛТИМЕДИЈАЛНИ ПДФ ЧИТАНКЕ

Ток часа

Уводни део часа (15 минута)

Будући да се ученици петог разреда први пут упознају са наставником *српског језика и књижевности*, он им се представља, пожели им добродошлицу и потом их мотивише да се свако од њих представи и каже неколико реченица о себи. Наставник

говори о својим интересовањима и очекивањима. Атмосфера би требало да је сарадничка и пријатељска.

Главни део часа (25 минута)

Наставник информисае ученике да наставни садржаји из *српског језика и књижевности* припадају подобластима *књижевност, језик и језичка култура* и да свака од њих обухвата одређен број часова. Он детаљно упознаје ученике са програмом рада у петом разреду и објашњава сваку наставну област и предвиђене наставне јединице у оквиру њих.

КЊИЖЕВНОСТ

Наставник указује ученицима на повезаност књижевних текстова према тематско-мотивској сродности, што омогућава да се у настави остваре бројне корелације са наставом *српског језика* (граматике, правописа и ортоепије), *језичке културе* (говорне вежбе и домаћи писмени радови на задату тему), као и са другим школским предметима (*историјом, географијом, музичком културом, ликовном уметношћу, биологијом, веронауком, грађанским васпитањем* и страним језицима).

Могући примери функционалног повезивања наставних јединица могу се остварити читањем и тумачењем следећих дела:

- тема пријатељство: Нушићеви *Хајдуци* – Твенови *Доживљаји Тома Сојера / Доживљаји Хаклберија Фина* – Кишов *Дечак и пас* – Раичковићево *Велико двориште* – *Господар лопова* К. Функе;
- социјални мотиви и проблеми у одрастању: *Дечак и пас* – *Десетица* – *Аги и Ема* – *Прва бразда*;
- родољубље: Душан Васиљев, *Домовина* или Алекса Шантић, *Моја отаџбина* – народне епске песме о Немањићима и Мрњавчевићима;
- савремено детињство: песма *Кад књиге буду у моди* – роман *Аги и Ема*;
- детињство у прошлости: Нушићеви *Хајдуци* – Твенови *Доживљаји Тома Сојера / Доживљаји Хаклберија Фина* – Миланковићеве *Успомене, доживљаји, сазнања* – Кишов *Дечак и пас* – Раичковићево *Велико двориште* – Ђопићев *Поход на Мјесец* – Глишићева *Прва бразда*;
- детињство великих научника и писаца: о Николи Тесли – Миланковићеве *Успомене, доживљаји, сазнања*;
- описивање: Илићево *Зимско јутро* – Данојлићева *Шљива* – Андрићеви *Мостови* – *Сребрне плесачице* Д. Максимовић – *Путовање у путопис* В. Огњеновић;
- обрада портрета: Чича Јордан – Миона – хајдуци – хобит Билбо Багинс – бака Ема – Том Сојер / Хаклбери Фин – Шипио;
- хумор и пародија: *Еро с онога свијета* – Нушићеви *Хајдуци* – Радовићев *Капетан Џон Пиплфокс*;
- митологија: митолошке народне лирске песме – Ршумовићева обрада грчких митова у књизи *Ујдурме и зврчке из античке Грчке*;

- авантуре: Дефоов *Робинсон Крусо* –Радовићев *Капетан Џон Пилфокс* – Твенони *Доживљаји Тома Сојера* / *Доживљаји Хаклберија Фина*.

Ученици ће увидети да наведени примери показују како се исти текст може повезивати са другима на различите начине, према различитим мотивима или тону приповедања.

Посебна пажња у настави посветиће се књижевним делима која су доживела екранизацију (*Хајдуци*, *Аги и Ема*, *Доживљаји Тома Сојера*, *Хобит*, *Робинсон Крусо*, *Господар лопова*). На часовима *српског језика и књижевности* настојаће се да ученици откривају разлике између књижевне и филмске (адаптиране, измењене) фабуле и израза, чиме ће сагледати природу та два медија и развијати своју медијску писменост. Ученици ће се подстицати да гледају и друге филмове са сличном тематиком (дечје авантуре или авантуре у фантастичном свету, одрастање усамљеног детета и сл.) и на тај начин ће се у настави додатно повезати обрада једне тематско-мотивске целине. Са појединим елементима медијске писмености наставник ће ученике упознати преко разноврсних корелација: појам *дечји часопис* упознати на конкретном тексту из часописа по избору (садржај текста треба да буде у вези са лектиром); појам *радио* упознати уз обраду текста *Капетан Џон Пилфокс* Душка Радовића.

Приликом реализације програма предмета *српски језик и књижевност* наставници и ученици ће користити и савремене технологије (нпр. видео-бим, паметну таблу, мултимедијални обогаћен ПДФ, електронски уџбеник и звучну читанку).

Дигитални	Приказати ученицима водич кроз ПДФ уџбеник читанке
Штампани	Упутити ученике како да користе уџбенике (читанку и граматику) у раду

Исходи везани за наставну област *књижевност* засновани су на читању. Читањем и тумачењем књижевних дела ученици ће развијати читалачке компетенције које подразумевају не само истраживачко посматрање и стицање знања о књижевности, већ подстичу и развијају емоционално и фантазијско уживљавање, имагинацију, естетско доживљавање, богате асоцијативне моћи, уметнички сензибилитет, критичко мишљење и изграђују морално просуђивање. Разни облици читања су основни предуслов да ученици у настави стичу сазнања и да се успешно уводе у свет књижевног дела. У петом разреду негује се, пре свега, доживљајно читање, а ученици се поступно уводе у истраживачко читање (читање према истраживачким задацима, читање из различитих перспектива и сл.) и оспособљавају да искажу свој доживљај уметничког дела, увиде елементе од којих је дело сачињено и разумеју њихову улогу у изградњи света дела.

Приликом тумачења текста наставник ће подстицати ученике да своје утиске, ставове и судове о књижевном делу подробније доказују чињеницама из самог текста и тако их оспособљавати за самосталан исказ, истраживачку делатност и заузимање критичких ставова, уз уважавање индивидуалног разумевања смисла књижевног текста и исказивање различитих ставова.

У настави језика ученици петог разреда се оспособљавају за правилну усмену и писмену комуникацију стандардним (књижевним) српским језиком. Посебно ће се настојати да осим усвајања језичких правила и граматичке норме, ученици разумеју њихове функције и правилну примену у усменом и писменом изражавању.

Када се у садржајима програма наводе наставне јединице које су ученици већ обрађивали у разредној настави, градиво ће се повезивати и надограђивати. Посебна пажња биће посвећена понављању и увежбавању обрађеног градива на новим примерима, чиме се обезбеђује континуитет рада и систематичност у повезивању новог градива са постојећим знањима. Вежбања ће бити саставни део обраде наставног градива, примене, обнављања и утврђивања знања.

ЈЕЗИК

ГраMATИКА

Основни програмски захтев у настави граматике јесте да се ученицима језик представи и тумачи као систем. Ниједна језичка појава неће се изучавати изоловано, ван контекста у којем се остварује њена функција, већ у корелацији са другим унутарпредметним областима. Знања из граматике биће у функцији тумачења текста, како уметничког тако и научнопопуларног. У наставу граматике уводиће се вежбања с примерима из непосредне говорне ситуације у којима се могу јасно препознати, издвојити и објаснити карактеристике и функције онога о чему се учи.

Наставни приступ падежима и вежбе усмерене на утврђивање знања о употреби правилних облика именских речи наставник ће повезивати са одступањима од књижевног језика, колебањима и типичним грешкама које се јављају у усменом и писменом изражавању ученика (нпр. током дијалога на часу, у домаћим и писменим задацима ученика и сл.). Тако ће настава језика бити у функцији оспособљавања ученика за правилно комуницирање савременим књижевним српским језиком.

Обрада предлога не може се сматрати окончаном на једном часу, указивањем на њихову непроменљивост, већ основна знања треба поступно проширивати током обраде падежа, и то наводећи најфреквентније примере и њихову типичну употребу. Исто важи и за прилоге, чију поделу по значењу треба повезати са прилошким одредбама, а функцију показивати у реченици и у тексту. И променљиве врсте речи повезиваће се са њиховим типичним функцијама у реченици да би ученици уочили реч као јединицу на морфолошком и синтаксичком нивоу.

Правопис

Правописна правила се усвајају путем систематских вежбања (правописни диктати, исправка грешака у датом тексту, тестови са питањима из правописа, исправљање правописних грешака у СМС комуникацији, као и у различитим типовима комуникације путем интернета). Наставник ће упутити ученике како да користе правопис и правописни речник (школско издање). Наставник ће појединачно ученицима задавати да пронађу реч у правописном речнику и одреде њен правилан облик или правилно писање.

Ортоепија

Наставник ће стално указивати ученицима на важност правилног говора, који се негује одређеним ортоепским вежбама. Ортоепске вежбе ће се реализовати и уз одговарајуће теме из граматике: нпр. уочавање места акцента у речи може се повезати са обрадом и утврђивањем знања о падежима (именице *време, раме, теме* и сл. у генитиву једине и номинативу множине немају акценат на истом слогу итд.); реченична интонација може се с једне стране повезати са правописом, а са друге са синтаксом итд. Уз коришћење аудио-снимака ученици ће се навикавати да препознају, репродукују и усвоје правилно акцентован говор, а у местима где се одступа од акценатске нормe – да разликују стандардни акценат од свог акцента, тј. од дијалекатске акцентуације.

Неке ортоепске вежбе оствариће се и уз одговарајуће теме из књижевности: нпр. артикулација ће се вежбати изговарањем брзалица; акценат речи, темпо, ритам, реченична интонација и паузе могу се вежбати гласним читањем одломака из изборне лектире (по избору наставника или ученика) итд. Говорење напамет научених одломака у стиху и прози (уз помоћ аудитивних наставних средстава) биће пример и за ортоепску вежбу.

Уводне стране – СТРАНА 1. и 3. (2 минута)

Реч – СТРАНА 1. (3 минута)

Упознавање са е-уџбеником

Упознавање са садржајем е-уџбеника и темама које ће се обрадити да би се ученици мотивисали (упознавање са начином коришћења, смерницама са којима ће се сусрети у е-уџбенику). Појашњавање везе е-уџбеника и рада на часу, као и начина на који ће их користити током рада код куће. Истаћи да сваки ученик у складу са својим способностима својим радом, трудом и вољом може усвојити одређена знања.

ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА

Развијање језичке културе један је од најважнијих задатака наставе матерњег језика. Ова наставна област мора се повезивати с обрадом књижевних текстова и са наставом граматике и правописа. Исто тако, обрада књижевног текста и рад на граматички и правопису књижевног језика требало би да доприносе неговању културе усменог и писменог изражавања.

Часови предвиђени за културу изражавања обухватају часове писменог и усменог изражавања. Часови усменог изражавања обухватају говорне вежбе, рецитовање стихова и драматизације књижевних дела. Језичка култура се негује спровођењем лексичко-семантичких и стилских вежби, којима се богати речник ученика и развијају њихове способности усменог и писаног изражавања.

Домаћи задаци се пишу у оба полугодња: четири задатка пишу се ћирилицом, а четири латиницом (наизменично). Годишње се раде четири школска писмена задатка – по два у сваком полугодњу (један час се користи за израду задатка и два за анализу и писање побољшане верзије састава). Школске писмене задатке требало би писати ћирилицом, а два исправка латиницом.

Приликом реализације програма предмета *српски језик и књижевност* наставници треба да користе и савремене технологије (нпр. видео-бим, паметну таблу и сл.). Осавремењивање часова може се постићи и коришћењем електронских уџбеника и других наставних средстава.

Завршни део часа (5 минута)

У завршном делу часа наставник саопштава месечни план за септембар и даје ученицима податке о уџбеницима неопходним за рад током те школске године и лектири коју је потребно прочитати током септембра.

Домаћи задатак:

Припремите се за говорну вежбу *Моје одељење*. Направите изложбу ваших заједничких фотографија на панолу.

Изглед табле

Упознавање ученика са годишњим планом рада, уџбеницима, приручницима и лектиром

1. Наташа Станковић Шошо, Бошко Сувајцић, *Чаролија стварања*, Читанка за пети разред основне школе, Нови Логос, Београд, 2018; *Звучна читанка 5, Мултимедијални обогашени ПДФ*.
2. Светлана Слијепчевић, Наташа Станковић Шошо, Бошко Сувајцић, *Језичко благо*, Граматика за пети разред основне школе, Нови Логос, Београд, 2018.
3. Наташа Станковић Шошо, Бошко Сувајцић, Светлана Слијепчевић, *У потрази за језичким и књижевним благом*, Радна свеска за српски језик и књижевност за пети разред основне школе, Нови Логос, Београд, 2018; електронски уџбеник.
4. Наташа Станковић Шошо, *Мали речник књижевних термина за основну школу*, Нови Логос, Београд, 2010.
5. Милорад Дешић, *Правопис српскога језика*, Klett, Београд, 2015.

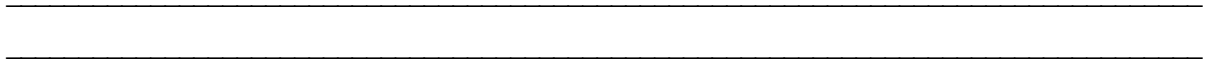
Домаћа лектира за септембар

Избор из поезије савремених песника за децу (М. Антић, А. Вучо, В. Андрић, Д. Борђевић, Д. Алексић)

Запажање наставника о часу

Припрема за час

Час број: 2

Школа и разред	
Наставник	
Датум одржавања часа	
Наставна област	Језичка култура (усмено изражавање)
Наставна јединица	Говорна вежба на тему: Моје одељење
Врста (тип) часа	Утврђивање градива
Облици рада	Индивидуални рад
Наставне методе	Дијалогска метода, монолошка метода, метода запажања и показивања, текстовна метода
Наставна средства	Садржај исписан на табли и у свесци, фотографије
Наставни циљеви	Образовни циљеви: Оспособљавати ученике за самостално, целовито и садржајно причање на задату тему. Васпитни циљеви: Пробудити љубав према лепом говору и култури усменог изражавања. Истаћи важност заједништва и другарства. Функционални циљеви: Богатити речник ученика.
Исходи	Ученици користе различите облике казивања: дескрипцију (портрет), приповедање у 1. и 3. лицу, дијалог. Ученици говоре о колективу и свакодневном дружењу са вршњацима из одељења.
Образовни стандарди	CJ.1.2.2; CJ.1.2.3; CJ.1.2.5; CJ.2.2.1; CJ.2.2.4; CJ. 2.2.5
Кључни појмови	Другарство, заједница, толеранција, поштовање, разумевање
Активности наставника	Осмишљава и организује рад, започиње и води разговор, чита, слуша, мотивише ученике за рад, прати и процењује њихов рад.
Активности ученика	Саопштавају, слушају, учествују у разговору, дискутују.
Међупредметне компетенције	Комуникативна, дигитална компетенција
Корелације	Грађанско васпитање
Истраживачки задаци	Припремите се за разговор о вашем одељењу.

Ток часа

Уводни део часа (5 минута)

Наставник обавештава ученике да ће сена часу разговарати о њиховом одељењу и бележи назив наставне јединице на табли.

Говорна вежба на тему: *Моје одељење.*

Главни део часа (30 минута)

Наставник подстиче ученике на излагање питањима и задацима:

Опишите како реализујете заједничке активности. Како као колектив настојите да остварите заједничке циљеве? Испричајте неке ситуације када сте наступили сложено као одељење. Како сте се тада осећали? Какав сте резултат тада остварили? Наведите поступке у међусобном опхођењу које бисте променили. Ко у вашем одељењу има утицај на доношење групних одлука? Какви су међуљудски односи у вашем колективу? На који начин успевате да превазиђете неспоразуме? На који начин показујете поштовање једни према другима? Предложите шта би допринело да ваше одељење буде још сложније.

Ученици се самостално јављају да говоре о свом одељењу. Веома је важно данаставник ученике мотивише да пажљиво слушају једни друге. Након излагања сваког говорника ученици износе утиске о изреченом.

После саслушаних ученичких коментара и одговора на постављена питања наставник говори ученицима о значају поштовања и разумевања међу свим члановима колектива и улози дружења у одрастању.

Одељењска заједница као вршњачка група омогућава социјализацију захваљујући којој школа остварује васпитно-образовне циљеве. Основна функција одељења је усвајање одређених знања, вештина и друштвених вредности потребних за живот у друштву. Сваки ученик у одељењу проводи више година и зато оно знатно утиче на његову личност и понашање. Утицај вршњака на развој личности је велики, а највећи је на узрасту између 13. и 19. године. Вршњаци утичу на вредности које ће млада особа настојати да оствари, на њене ставове и тежњу за независношћу и самосталношћу. Ученици у процесу социјализације настоје да буду прихваћени у разреду и развијају особине које доприносе томе. Прихваћеност у колективу доприноси остварењу сигурности и самопоштовања код ученика. Успешан колектив је онај у којем се сви чланови групе осећају прихваћено и у којем су ученици у добрим међуљудским односима. Улога школе и наставника јесте и да подстиче алтруизам код ученика. Алтруистично понашање се испољава несебичним давањем (великодушност) и хуманосту према другоме. Настојање да се помогне другоме заснива се на емпатији (саживљавању са туђим психичким стањем). Код ученика треба развијати хуманистичке вредности, као што су љубав према свим људима, поштовање различитости, уверење да сви људи имају иста права. Уколико се у колективу развије незадовољство постојећим системом вредности у колективу, може доћи до

повлачења ученика који су занемарени, њихове незаинтересованости за ђачки колектив и за активности у којима он учествује, као и агресивног понашања младих.

Завршни део часа (10 минута)

Ученици са наставником стављају групне фотографије на пано у учионици и описују ситуације у којој су оне настале.

Изглед табле

<p style="text-align: center;">Говорна вежба: <i>Моје одељење</i></p> <p style="text-align: center;">План излагања</p> <p>Увод: Уопштени подаци о одељењу.</p> <p>Разрада: Шта воле да раде ученици у слободно време? Описати кко проводе време у школи. Како се друже?</p> <p>Закључак: Испричати шта мисле о међусобном дружењу и које особине им се посебно допадају у другарском поступању.</p>

Запажање наставника о часу

Припрема за час

Час број: 3

Школа и разред	
Наставник	
Датум одржавања часа	
Наставна област	Језичка култура (писмено изражавање)
Наставна јединица	Писање састава. Техника израде писменог састава
Врста (тип) часа	Обрада градива
Облици рада	Индивидуални рад
Наставне методе	Дијалогска метода, монолошка метода, метода запажања и показивања, текстовна метода
Наставна средства	Садржај исписан на табли и у свесци
Наставни циљеви	Образовни циљеви: Оспособљавати ученике за самостално, целовито и садржајно писање на задату тему. Упознати ученике са техником израде писменог састава (тежиште теме, избор и распоред грађе, основни елементи композиције и груписање грађе према композиционим етапама). Научити ученике шта је пасус као ужа тематска целина и која је његова композицијско-стилска функција. Васпитни циљеви: Пробудити љубав према култури писменог изражавања. Истаћи важност заједништва и другарства. Функционални циљеви: Богатити речник ученика.
Исходи	Ученици користе различите облике казивања: дескрипцију (портрет, пејзаж), приповедање у 1. и 3. лицу, дијалог. Ученици пишу о доживљајима из свакодневног живота.
Образовни стандарди	CJ.1.2.2; CJ.1.2.3; CJ.1.2.5; CJ.2.2.1; CJ.2.2.4; CJ. 2.2.5.
Кључни појмови	Тежиште теме, избор и распоред грађе, композиција, пасус
Активности наставника	Осмишљава и организује рад, започиње и води разговор, чита, слуша, мотивише ученике за рад, прати и процењује њихов рад.
Активности ученика	Саопштавају, слушају, учествују у разговору, пишу и читају.
Међупредметне	Комуникативна, дигитална, стваралачка, естетска

компетенције	
Корелације	Правопис, стилистика
Истраживачки задаци	Припремите се за разговор о себи.

Ток часа

Уводни део часа (5 минута)

Писати о нечему значи развијати мисли о постављеној теми тако да се предмет о коме је реч или прикаже, или објасни, или докаже. Наставник упознаје ученике са општим условима за добру писменост. То су:

- јасна и правилна мисао;
- самосталност у писању и грађењу реченица према сопственим способностима;
- читање добрих писаца;
- неговање навике бележења размишљања, осећања и утисака;
- израда плана писменог састава;
- прегледање и исправљање онога што је написано.

Главни део часа (25 минута)

Техника израде писменог састава обухвата четири етапе:

- одређивање тежишта теме;
- избор и распоред грађе;
- основни елементи композиције састава и
- груписање грађе према композиционим етапама (увод, разрада, закључак).

Планом писменог састава постиже се правилна композиција састава, тј. правилан распоред његових делова.

Етапе при изради плана за композицију су:

1. анализа теме (предмет о коме тема говори и тежиште теме – главна идеја писменог рада);
2. прикупљање материјала (бележење размишљања, сазнања, осећања, маштања, памћења у вези са темом);

3. израда плана (увод, разрада, закључак);

4. провера плана.

Увод је први део у сваком писменом саставу и његова је улога да заинтересује читаоца за предмет нашег излагања. Важно је да увод буде сажет, лепо и живо написан, тако да читаоца придобије својом прецизношћу и занимљивим прилажењем теми.

Разрада је централни, најдужи и најважнији део писменог састава. У њој се одговара на постављену тему, она се осветљава, образлаже и у њој до пуног изражаја долази начело прогресије. У разради се мисао развија тако да се са сваком реченицом све више приближавамо крајњем одговору и све је усмерено ка давању потпуног одговора на тему. Разрада се може поделити на два, три или више **пасуса (одељака)**. Њих чине реченице у којима се излажу средње чињенице по неком хронолошком или логичком реду.

Закључак је последња етапа у сваком писменом саставу. У њему се бележи главна мисао саме теме, која се даје као одговор који је образложен развијањем теме у разради. У закључку се даје завршни суд, који произлази из читаве анализе. Мисли у закључку треба да буду језгровитије формулисане да би деловале убедљивије.

Наставник подстиче ученике да напишу краћи састав о себи. Свако од ученика треба да представи себе на оригиналан начин. Ученицима се саветује да направе план излагања. План треба сачинити тако да буде од помоћи при писању као подсетник. Сачињавање подсетника временом треба да постане стална навика. Приликом писања ученици треба графички да издвоје пасус као ужу тематску целинуу саставу. На тај начин би ученици водили рачуна о композицијско-стилској функцији пасуса и излагања, издвојили важне појединости о себи, водећи рачуна и о језичко-стилској правилности. Ученици ће имати двадесет минута да одговоре на задату тему и напишу краћи састав о себи.

Завршни део часа (10 минута)

У завршном делу часа ученици читају своје радове.

Домаћи задатак: Ученици имају задатак да напишу састав на тему *Ово лето ћу дуго памтити* водећи рачуна да примене научено.

Изглед табле

Писање састава. Техника израде писменог састава

Етапе при изради плана за композицију:

1. анализа теме (предмет о коме тема говори и тежиште теме – главна идеја писменог рада);
2. прикупљање материјала (бележење размишљања, сазнања, осећања, маштања, памћења у вези са темом);
3. израда плана (увод, разрада, закључак);
4. провера плана.

Техника израде писменог састава обухвата четири етапе:

- одређивање тежишта теме;
- избор и распоред грађе;
- основни елементи композиције састава и
- груписање грађе према композиционим етапама (увод, разрада, закључак).

Запажање наставника о часу

Припрема за час

Час број: 4

Школа и разред	
Наставник	
Датум одржавања часа	
Наставна област	Језичка култура (писмено изражавање)
Наставна јединица	Писање састава на тему: <i>Ово лето ћу дуго памтити</i>
Врста (тип) часа	Утврђивање градива
Облици рада	Индивидуални рад
Наставне методе	Монолошка метода, текстовна метода
Наставна средства	Садржај исписан у свесци, фотографије
Наставни циљеви	Образовни циљеви: Оспособљавати ученике за самостално, целовито и садржајно писање састава на задату тему. Васпитни циљеви: Пробудити љубав према лепом изразу културе језичког изражавања. Развијати писмено изражавање ученика. Неговати љубав према језику. Функционални циљеви: Богатити речник ученика. Подстицати креативност код ученика.
Исходи	Ученици користе различите облике казивања: дескрипцију (портрет), приповедање у 1. и 3. лицу, дијалог. Ученици пишу о непосредном искуству са распуста (догађаји, доживљаји, сећања).
Образовни стандарди	CJ.1.2.2; CJ.1.2.3; CJ.1.2.5; CJ.2.2.1; CJ.2.2.4; CJ. 2.2.5.
Кључни појмови	Догађај, доживљај, писмени састав, план текста
Активности наставника	Осмишљава и организује рад, започиње и води разговор, слуша, мотивише ученике за рад, прати и процењује њихов рад.
Активности ученика	Саопштавају, слушају, учествују у разговору, читају.
Међупредметне компетенције	Комуникативна, дигитална, стваралачка компетенција
Корелације	Креативно писање, Правопис
Истраживачки задаци	Пажљиво одабрати мотиве и направити скицу писмене вежбе, а затим приступити писању састава. Обратити пажњу на технику израде писменог састава и адекватно одговорити на задату тему.

Ток часа

Уводни део часа (5 минута)

Наставник обавештава ученике да је час посвећен писменој вежби. Саопштава тему, која је јасно формулисана. Уколико неки ученик није сасвим разумео захтев, треба му објаснити. Посебно подсетити ученике да примењују стандардни језик и поштују правописна правила. Увод, разрада и закључак се уочљиво издвајају. Подсетити ученике да настоје да рукопис буде читак.

Главни део часа (30 минута)

Након уводних савета које наставник саопштава ученици приступају изради писмене вежбе. Ученици пишу тезе, а затим пишу задатак. Након тридесетак минута јављају се ученици који желе да читају своје саставе. Наставник пажљиво слуша и бележи запажања. То исто раде и ученици, који ће износити своја запажања. Ученик који чита састав коментарише свој рад и образлаже тежиште теме и своју идеју, а онда и остали ученици саопштавају своја запажања. Након ученичких излагања наставник саопштава своја запажања. Неопходно је истаћи добру страну писменог рада, а затим указати на недостатке (померено тежиште теме, композициона недоследност, језичке, правописне и стилске грешке).

Завршни део часа (10 минута)

Изводе се закључци шта је битно за добар писмени састав. Наставник помаже ученицима у писању побољшане верзије писменог састава.

Домаћи задатак: Ученици треба да се подсети врста речи које су научили у разредној настави (именице, глаголи, придеви, заменице и бројеви).

Изглед табле

Писање састава на тему: *Ово лето ћу дуго памтити*

Погрешно написане речи

Правилно написане речи

Реченице које су се највише допале ученицима.

Запажање наставника о часу

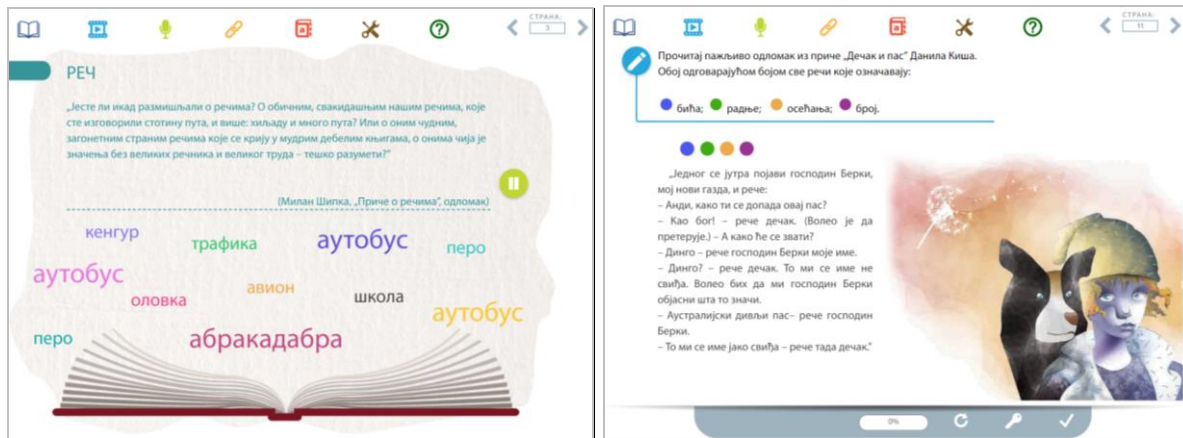

Припрема за час

Час број: 5	
Школа и разред	
Наставник	
Датум одржавања	
Наставна област	Језик – граматика
Наставна јединица	Врсте речи
Врста (тип) часа	Обрада градива
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Дијалoшка метода, метода запажања и показивања, текстовна метода
Наставна средства	Грамматика <i>Језичко благо</i> , стр. 7–11; е-уџбеник грамматике <i>Језичко благо</i> , <i>Речник српскога језика</i> Матице српске, мултимедија, рачунар, пројектор, звучници, платно
Наставни циљеви	<p>Образовни циљеви: Указати на карактеристике променљивости неких врста речи; поделити врсте речи на променљиве и непроменљиве.</p> <p>Васпитни циљеви: Развијање љубави према српском језику; неговање културе изражавања и писања у складу са нормом.</p> <p>Функционални циљеви: Развијање моћи запажања и упоређивања; развијање моћи анализе и закључивања; подстицање ученика на самостално истраживање.</p>
Исходи	Ученик познаје врсте речи, разуме шта је реч, увиђа особине и значења речи.
Образовни стандарди	СЈ.1.3.4; СЈ.1.3.9; СЈ 2.3.3; СЈ.3.3.4.
Кључни појмови	Језик, говор, реч, значење речи, речник
Активности наставника	Осмишљава и организује рад, започиње и води разговор, чита, слуша, мотивише ученике, прати и процењује њихов рад.
Активности ученика	Слуша, учествује у разговору, анализира, црта, чита, пише, решава задатке.
Међупредметне компетенције	Комуникативна компетенција, компетенција за сарадњу, дигитална компетенција, компетенција за решавање проблема
Корелација	Језик, Књижевност, Језичка култура
Истраживачки задаци	Наставник даје налог ученицима да обнове врсте речи.

Е-ГРАМАТИКА

Ток часа

Уводни део часа (5 минута)

Ученици са наставником дијалогском методом обнављају врсте речи које су радили у претходним разредима. Наставник подстиче ученике за рад следећим питањима:

Које врсте речи сте радили у четвртном разреду? Шта означавају именице? Које врсте именица постоје? Шта су придеви? Како се они деле према врсти? Уз које врсте речи стоје придеви? Шта су заменице? Наведите заменице које сте учили. Објасните шта су глаголи.

Ученици су активни и мотивисани. На часу је конструктивна радна атмосфера.

Главни део часа (35 минута)

Наставник даје ученицима наставни лист са текстом уз помоћ ког ће ученици обновити и практично применити своје знање.

Наставни лист

„Један узбуђени свитац примети да исијава светлост и не опази како почиње да дува снажан ветар који доноси олују. Гоњен ветром и хладном кишом, која га је бацакала, примети мали заклон. Покушао је да побегне, али њега још једном запљусну из тамног облака киша. Он се грчевито напрегао и стигао до малог заклона.”

(Е. Драхман, *Свитац Лео*, прилагођено)

Именице: *свитац, светлост, ветар, олују, кишом, заклон, облака*

Придеви: *узбуђени, снажан, хладном, мали, тамног*

Заменице: *њега, он*

Глаголи: *примети, исијава, не опази, почиње, дува, доноси, је бацакала, покушао је, запљусну, напрегао, стигао*

Дигитални садржаји и функционалне фотографије олакшавају ученицима разумевање садржаја који се обрађују.

СТРАНА 3. (1 минут)

Звучни запис *Реч* Милан Шипка

СТРАНА 4. (1 минут)

Посматрање фотографија и њихово повезивање са појмовима који их означавају.

СТРАНА 5. (2 минута)

Ученици сазнају шта реч *појам* означава.

СТРАНА 6. (3 минута)

Учесници уче да је **реч** утврђен скуп гласова (а најмање један глас) који има своје значење и своју службу у реченици. Они богате речник значењима нових речи (*појам, реч, речник*) и израза (наћи заједнички језик са неким).

СТРАНА 7. (2 минута)

Ученици раде интерактивни задатак и откривају знањења израза: *држати језик за зубима, немати длаке на језику, имати дугачак језик, имати нешто на врх језика.*

СТРАНА 8. (4 минута)

Видео: Делта

Следи разговор о тексту и значењу речи *делта*. Ученици одговарају на питања о значењу речи *делта*. Уочавају сличности грчког слова *делта* и речног ушћа, дају своје асоцијације на делту реке, присећају се речи које су они на оригиналан начин смислили у детињству. Наставник може навести речи којима је он у детињству именовано неке појмове. На тај начин ће подстаћи и охрабрити ученике за рад.

СТРАНА 9. (3 минута)

Обнављање **употребе великог слова** током израде интерактивних задатака.

СТРАНА 10. (2 минута)

Скуп речи једног језика назива се **лексика**. Речи једног језика забележене су у речницима. За савремени српски језик постоје два завршена једнојезична речника; то су *Речник српскога језика* (који је једнотомни) и *Речник српскохрватскога књижевног језика*

(који се састоји од шест томова). Реч чије се значење дефинише у речнику назива се **одредница**.

Ученици решавају интерактивни задатак и откривају значење речи *робот*. Потом читају занимљивост о појму *робот*. Значења речи проналазе у *Речнику српскога језика* Матице српске.

СТРАНА 11. (3 минута)

Ученици решавају интерактивни задатак и одређују речи које означавају бића, радње, осећања и број у одломку из приче *Дечак и пас* Данила Киша.

СТРАНА 12. (1 минут)

Речи имају облик и значење. Ученици решавају интерактивни задатак (торта).

СТРАНА 13. (2 минут)

Ако бисмо заменили места словима у тим речима, то више не би била иста реч. Она би тада имала друго значење. Ученици решавају интерактивни задатак (кофа/фока).

СТРАНА 14. (3 минут)

Ученици решавају интерактивне задатке и обликују речи тако да добију одевне предмете.

СТРАНА 15. (2 минута)

Решавање овог задатка код ученика ствара представу о речима као језичким јединицама којима именујемо појмове како би се што прецизније описао имагинарни свет, али и доживљај тог света.

Завршни део часа (5 минута)

На крају часа ученици понављају оно што су обновили и научили. Наставник задаје домаћи задатак.

Домаћи задатак: Урадите домаћи задатак у граматици *Језичко благо* на стр. 11 и задатке у *Радној свесци* на страни 6.

Изглед табле

Врсте речи

Врсте речи: именице, заменице, придеви, бројеви, глаголи, речце, везници, узвици, предлози и прилози

Реч – утврђени скуп гласова који има своје значење и службу у реченици

Лексика – скуп речи једног језика

Речник – књига у којој су забележене речи једног или више језика

Врсте речника: *Речник српскога језика, Речник српскохрватскога књижевног језика*

Запажање наставника о часу

Припрема за час

Час број: 6	
Школа и разред	
Наставник	
Датум одржавања часа	
Наставна област	Језик – граматика
Наставна јединица	Променљиве и непроменљиве речи
Врста (тип) часа	Обрада градива
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Дијалогска метода, метода запажања и показивања, текстовна метода
Наставна средства	Грамматика <i>Језичко благо</i> , стр. 12–14; е-уџбеник граматике <i>Језичко благо</i> , <i>Радна свеска за српски језик и књижевност за пети разред основне школе</i>
Наставни циљеви:	<p>Образовни циљеви: Утврђивање и проширивање знања о врстама речи; појмовно и термилошко богаћење речника ученика (појам променљивости/непроменљивости, појам именских речи). Оспособљавање ученика за разликовање променљивих и непроменљивих речи. Уочавање именица, глагола, заменица и придева у реченици. Оспособљавање ученика за уочавање врста именица и придева.</p> <p>Васпитни циљеви: Развијање љубави према српском језику; неговање културе изражавања и писања у складу са нормом.</p> <p>Функционални циљеви: Развијање моћи запажања и упоређивања; развијање моћи анализе и закључивања. Подстицање ученика на самостално истраживање.</p>
Исходи	Ученик усваја граматичке појмове <i>променљивост и непроменљивост речи</i> и уочава речи које у говору и писању мењају или не мењају свој основни облик.
Образовни стандарди	CJ.1.3.4; CJ.1.3.9; CJ.2.3.3; CJ.3.3.4.
Кључни појмови	Врсте речи, променљиве и непроменљиве речи
Активности наставника	Осмишљава и организује рад, започиње и води разговор, чита, слуша, мотивише ученике, прати и процењује њихов рад.
Активности ученика	Слуша, учествује у разговору, анализира, чита, пише, решава задатке.
Међупредметне	Комуникативна компетенција, компетенција за сарадњу,

компетенције	дигитална компетенција, компетенција за решавање проблема
Корелација	Информатика
Истраживачки задаци	Ученици треба да обнове знања о врстама речи и обрађеним глаголским облицима.

Е-ГРАМАТИКА

The image shows two screenshots of a digital grammar application. The left screenshot displays a world map with numerous small circular portraits of people, representing a global context for language learning. The right screenshot shows an interactive exercise where users complete sentences by selecting the correct word form from a dropdown menu. The text includes examples like 'правила', 'правилно', 'добра', 'добар', and 'бољи'. A yellow arrow points to a section titled 'ОБРАТИ ПАЖЊУ' (Pay Attention), which explains that some words have multiple forms.

Ток часа

Уводни део часа (5 минута)

Наставник на почетку часа мотивише и подстиче ученике питањима о наставној јединици коју су радили претходног часа.

Шта су то речи? Како се назива књига у којој се пишују речи једног или више језика? Објасните шта чини једну реч.

Наставник подсећа ученике да речи имају своје значење и облик. У зависности од свог значења, службе у реченици и облика које у тој служби имају речи се у нашем језику деле на различите врсте. Ученици се присећају оних врста речи које су обрађивали у четвртој разреди: именице, заменице, придеви, бројеви, глаголи. Наставник може на табли да испише неколико речи (*пчела, волети, осам, лењ, занимљив, књига, учити, два*), које ће ученици разврстати према врстама речи које знају.

СТРАНА 1. (2 минута)

Знате ли колико има речи у нашем језику? Аудио из књиге Приче о речима Милана Шипке

Главни део часа (35 минута)

СТРАНА 2 и 3 (5 минута)

Наставник упућује ученике да ураде 1. и 2. задатак на страни 2. у е-уџбенику *Језичко благо*. Интерактивни задаци ће помоћи ученицима да уоче да неке речи могу имати више облика.

Ученици решавају задатке, док наставник прати њихов рад. Након урађених задатака наставник скреће пажњу ученицима на разлику у речима. Ученици примећују да једна иста реч може имати више различитих облика (*ученик – ученику; књига – књиге; правим – правила – правити; добар – бољи*), али да постоје и речи које не могу да мењају свој облик (*јуче, данас, сутра*). Закључујемо да се речи у зависности од тога да ли се употребљавају у различитим облицима или увек у истом облику деле на **променљиве** и **непроменљиве**. Наставник указује ученицима на речи које мењају свој облик (*олуја – олују; заклон – заклона, киша – кишом*).

СТРАНА 4. (3 минута)

Ученици разврставају понуђене врсте речи у одговарајућа поља.

Речи које мењају свој облик називамо **променљивим речима**. Променљиве речи су: именице, заменице, придеви, глаголи и неки бројеви.

Речи које не мењају свој облик називамо **непроменљивим речима**. Непроменљиве речи су: речце, везници, узвици, предлози и прилози.

Методом запажања и показивања ученици увиђају да постоји пет врста променљивих и пет врста непроменљивих речи. Глаголи се не мењају на исти начин као именске речи (именице, заменице, придеви и неки бројеви). Само бројеви *један, два, три* и *четири* су променљиве речи. Остали бројеви су непроменљиве речи. Прилози су врста непроменљивих речи која има поређење, као и придеви.

СТРАНА 5. (3 минута)

Ученици разврставају именске речи (именице, заменице, придеве) и глаголе у одговарајућа поља.

СТРАНА 6. (3 минута)

Видео: *Издајем собу самици*

Ученици гледају интерактивни филм о значењу речи *самица*.

Наставни лист

Подвучите променљиве речи у тексту.

„Дан и ноћ, као бледа бисерна шкољка, сјало је иза решетака девојчино лице. Младић се сваке ноћи, рањавих прстију и колена, пео до врха куле, све док месец није

постао велик и блистав. Тада је схватио да је опасно пењати се, јер су свуда унаоколо били стражари... Кад су га ухватили, Златопрста је чула само тупи пад и очајнички младићев крик: – Чекаћу те!”

(Гроздана Олујић, *Златопрста*, одломак)

СТРАНЕ 7. и 8. (10 минута)

Ученици раде интерактивне задатке у е-уџбенику и на тај начин резимирају градиво о променљивим и непроменљивим речима.

Завршни део часа (5 минута)

Ученици заједно са наставником обнављају оно што су научили. Наставник подстиче ученике следећим питањима:

Објасните зашто се одређене речи називају променљиве, а друге непроменљиве. Које врсте речи су променљиве, а које су непроменљиве врсте речи? Шта одликује бројеве и прилоге?

Ученици који нису заинтересовани да раде интерактивне задатке решавају задатке у *Радној свесци* на стр. 7.

Домаћи задатак: Урадите 1. и 2. задатак у граматици *Језичко благо* на стр. 14.

Изглед табле

Запажање наставника о часу

Припрема за час

Час број: 7	
Школа и разред	
Наставник	
Датум одржавања часа	
Наставна област	Књижевност
Наставна јединица	Бранко Радичевић: <i>Певам дању, певам ноћу</i>
Врста (тип) часа	Обрада градива
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Дијалогска метода, метода запажања и показивања, текстовна метода
Наставна средства	Читанка <i>Чаролија стварања</i> , стр. 11–13; обогатени ПДФ читанке <i>Чаролија стварања</i>
Наставни циљеви	<p>Образовни циљеви: Ученици се упознају са стваралаштвом Бранка Радичевића и његовим значајем у српској култури. Усвајају основне одлике лирске песме и разлику између појма <i>песник</i> и <i>лирски субјект</i>. Сазнају како да одреде врсту стиха и шта је осмерац.</p> <p>Васпитни циљеви: Развијање љубави за српску културну баштину.</p> <p>Функционални циљеви: Развијање интересовања код ученика да сазнају нешто више о стваралаштву Мине Караџић и Бранка Радичевића.</p>
Исходи	Ученици разликују појам <i>песника</i> и појам <i>лирског субјекта</i> . Умеју да процене основни тон певања и увиђају звучне и визуелне елементе песничке слике.
Образовни стандарди	CJ.1.2.7; CJ.1.2.8; CJ.1.3.4; CJ.1.3.9; CJ. 2.2.5; CJ.2.3.3; CJ.3.2.5;
Кључни појмови	Лирски субјект, лирика, лирска песма, осмерац
Активности наставника	Осмишљава и организује рад, започиње и води разговор, чита, слуша, мотивише ученике, прати и процењује њихов рад.
Активности ученика	Слуша, учествује у разговору, анализира, чита, пише, решава задатке.
Међупредметне компетенције	Комуникативна, естетска, дигитална компетенција
Корелација	Музичка уметност, ликовна уметност

**Истраживачки
задачи**

Прочитај у читанци *Чаролија стварања* песму *Певам дању, певам ноћу* Бранка Радичевића. Истражи како је настала ова песма и коме ју је Бранко Радичевић посветио. Информиши се о томе ко је била Мина Караџић, као и о животу и раду Бранка Радичевића. Обрати пажњу на то како се лирски субјект обраћа девојци и шта ти то говори о њиховој блискости и његовим осећањима. Размисли зашто младић пореди девојку са звездом.

МУЛТИМЕДИЈАЛНИ ПДФ ЧИТАНКЕ

Бранко Радичевић
Певам дању, певам ноћу

Словесне ове песме Бранко Радичевић посветио је Високоци Мине Караџић, ћери Вука Стефановића Караџића. Он их је написао у Минском септембару 5. јануара 1847. године. Стари Бранко Радичевић, Мина су се упознали у ученишким и другим Вуковим савезницима, пријатељима и стваралцима Филмарија Стефановића Српског, Јанош Пина, Петар II Петровић Невкица, Туре Јовановић. Минеи споменик имао 88 година, везаник и црпача. Чине се у Архиви Српске академије наука и уметности у Београду.

Песме које понавља стихови „Певам дању, певам ноћу“ први пут је штампана под насловом „Минеи Вуковинаковић“. Тома 19. и 20. има објављена је под насловом: „У споменику Мине Вуковине Караџић“ и „Мине Караџић у споменику“.

Певам дању, певам ноћу,
Певам, како, што год хоћу;
И зато ноћу, тако мислу;
Само јерко још не могу:
Да изговарам гласовито,
Гласовито, словеноито,
Да те досетим са изговарањем,
Да те негнем међу њаварањем,
Кад се звезда, сета твоја,
Да се ми ноћу изговарањем,
Међу звездама, сета твоја,
Минеи саострањем.

1847.

Мина Караџић Вуковинаковић,
Аутопортрет (1838—1840),
уље на платну

РАД НА ТЕКСТУ

1. Прочитај ове стихове Радичевићеве песме, распознај песничку фигуру и мимолетни стил.
2. Изради и прочитај или изговори одређене стихове своје субјекта према дај се он у песми све се ове песме се изговарањем њаварањем.

САМНАЈЕМО НЕШТО НОВО

Споменом је створена ова песма.

„Певам дању, певам ноћу“

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.

ОТКРИВАМО

Бранко Радичевић и Мина Караџић Вуковинаковић

Бранко Радичевић (1826–1853) био је значајан српски писник који је живео и стварао у 19. веку. Под утицајем Вука Стефановића Караџића одбрао је 1847. године своју мајку „Лисме“ на народном језику.

Мина Караџић (1828–1894) била је једно од тренаваторо деце Ане Краус и Вука Стефановића Караџића. Рођена је у Бечу 17. 7. 1828. године. Била је једна од најобразованијих жена свога времена. Одликује је познато немачко, енглеско, италијанско и француско, а понављајући је руски језик. Премала је српске народне приповијесте и првои мајку послављала са српским на немачки језик. Талентована за уметност, познатија је часопис саопштавајући чланке у српском језику. Велика девојка је савремена савремена, волела је да иде на концерте и у позоришта. Учила је да се окупља у племићкој школи савремена Шилера. Стога, мањко дела чине дивергентни портрети, који се чувају у Народном музеју у Београду. Портрет своје мајке Бране Димитријевић налази се у Народном музеју у Београду.

Бранко Радичевић   Лјилјана Ивановић Младић, Мина Караџић   Мина Караџић, Димитрије Караџић

**Биографија
писца**

**Занимљивост
Сјоменар
Мине Караџић**

**Звучни запис
Певам дању,
Певам ноћу**

Задатак

**Видео
Мина Караџић**

Мина Караџић доживела су ову младост. Бранко ју је видео су први пут на Сабрају 1839. године, само три

Ову фотографију Мине је познатији младић научник и омиљени савременик Туре Димитријевић, који је у Бечу стварношћу мајку са Бранком Радичевићем. Када се Димитријевић одвојио у Загреб, Бранко је, већ касније, дошао у Минеи дугачки познати пријатељ мајку са себи.

Мина Караџић, 1847.

Сабрају се доживела са Бранком Радичевићем, Мине Караџић Вуковинаковић је вистаила:

„Саћам ли се Бранко? А заборава ли се лево који лијеп спомен? Срећам ли се често с туром, кад се висиљем. Давно био да се и сада предам очима. Та Бранко мени својој дани у срилу као сим и брзи: А је ли често? Она се да је Вук радио проналазио наше ноћу востаните људе. Вукову оцу не оне се нибиљачи дани и догађају срам Бранковом. На животном весту савремена глава дивна кроја, вазрета пријатеља мена, густе опарених кроја кроја. Кадад би у ратномоу мотрало му бидеи насукао лав своју глуму. Истод мена одржава тако небиљачи одјени. Давно не видиш није онеци, и твацио ми је сди видети. Веселост, мена бавна детинста востаност, брине постојита побиљачи Бранковице народни. Плату кроја, завлањена појави воја та гди мена, а ко би та видео од први би понављало своје: је мена постојила, та сада кроја по менији сди му најсто мени, да мена и друге востаност.“

Мина Караџић, Сабра — сабрају за 1839, српскоим

СТВАРАМО

Кад будеш у прилици, посети Вука и Доситеја у Београду. Тако ћеш видети портрете знаменитих српских песника и писаца и савремених знаменитих личности о њиховом животу и стварању. Мине је свој споменик појачао да види у младости. Залетиш и та песме своје споменика.

12

13

Ток часа

Уводни део часа (5 минута)

Ученици су на претходном часу добили задатак да сазнају како је настала песма *Певам дању, певам ноћу* Бранка Радичевића и коме ју је песник посветио. Такође је требало да се информишу о томе ко је била Мина Караџић, као и о животу и раду Бранка Радичевића. Ученици се о томе могу информисати у читанци *Чаролија стварања* и у дигиталним садржајима који прате ову лекцију, али и на интернету.

У уводном делу часа ученици износе податке до којих су дошли, а по потреби наставник их допуњује.

Стихове песме *Певам дању, певам ноћу* Бранко Радичевић је посветио Вилхелмини Мини Караџић, кћери Вука Стефановића Караџића. Он их је записао у Минин споменар 5. јануара 1847. године. Минин споменар има 68 песама, записа и цртежа и чува се у Архиви Српске академије наука и уметности у Београду. Осим Бранка Радичевића, Мини су се у споменицу уписали и други Вукови сарадиници, пријатељи и ствараоци – Ђура Јакшић, Петар II Петровић Његош, Јакоб Грим, Милица Стојадиновић Српкиња.

Бранко Радичевић (1824–1853) био је значајан српски песник који је живео и стварао у 19. веку. Под утицајем Вука Стефановића Караџића објавио је 1847. године своју збирку *Песме* на народном језику. Бранко Радичевић и Мина Караџић дружили су се у младости. Бранко ју је, изгледа, потајно волео.

Мина Караџић (1828–1894) била је седмо од тринаесторо деце Ане Краус и Вука Стефановића Караџића. Била је једна од најобразованијих жена свога времена. Одлично је говорила немачки, енглески, италијански и француски, а знала је и руски језик. Преводила је српске народне приповетке и пословице са српског на немачки језик. Поред тога је сликала и свирала клавир.

Видео: *Мина Караџић*

Занимљивост *СпоменарМине Караџић*

Наставник пушта ученицима видео-записе о животу Бранка Радичевића и Мине Караџић, њиховим интересовањима, дружењу и стваралаштву.

Песма која почиње стихом *Певам дању, певам ноћу* први пут је штампана под насловом *Мини Вукомановић*. Током 19. и 20. века објављивана је под насловима *У споменицу Мини Вуковој Вукомановића* и *Мини Караџић у споменицу*.

Потом следи записивање теме и наставниково изражајно читање песме.

Главни део часа (30 минута)

Након читања песме следи разговор о утисцима:

Каква осећања и расположења буди у вама ова песма? О чему сте размишљали док сте је слушали или читали?

Након разговора о утисцима наставник објашњава ученицима појам *лирског субјекта* (пошто је ово прва лирска песма која се обрађује у петом разреду), истичући разлику између лирског субјекта и аутора песме.

Јунак чије мисли и осећања песник приказује у ауторској поезији назива **селирски субјект (лирско ја)**. Од момента када песник (аутор) оживи *лирско ја* у песми престаје сличност између песника и уметнички створеног *лирског субјекта* песме. У овој песми аутор је Бранко Радичевић – значајан српски песник који је живео и стварао у 19. веку, а лирски субјект је заљубљени младић који пева својој вољеној особи. Он је ванвремен и постоји само као део уметничког света песме.

Потом следи анализа песме:

Шта сазнајемо о лирском субјекту на почетку песме? Чиме је његов живот испуњен? Како он себе доживљава? Пред чиме је једино немоћан?

На који начин лирски субјекат изражава своја снажна осећања према девојци? Како јој се он у песми све обраћа? Шта вамто говори о њиховом односу и блискости?

Због чега лирски субјект жели да девојку уздигне међу звезде? Зашто он звезде назива њеним сестрицама? Називајући девојку звездом, шта он тиме посредно открива о значају девојке у његовом животу? Како се лирски субјекат осећа због љубави коју гаји према девојци?

Обратите пажњу на ритам ове песме. У каквом су односу ритам песме и њен садржај? Чиме се све у песми наглашава радост живота и лепота љубави?

На самом почетку песме *лирско ја* говори о себи, одређујући себе као песника, веселака, младића који се непрестано радује животу. Поезија му даје осећај свемоћи и слободе, што видимо у стиховима *Певам, селе, што год хоћу;/ И што хоћу, оно могу*. Но и та песничка свемоћ ипак посустаје пред жарком жељом младића да својом песмом девојку откине од земљине теже и пресели међу звезде. Та његова жеља посредно открива силу његових осећања према девојци. Начин на који се лирски субјект обраћа девојци открива нам природу њихових односа. Она му је блиска, јер јој не персира, али је њихов однос пријатељски, братски. То запажамо по томе што је он више пута назива сестром: *Певам,*

селе, што год хоћу; Кад си звезда, селе моја,; Међу својим, селе моја. Но, лирски субјект ипак девојку издваја од осталих пријатељица, називајући је звездом: *Кад си звезда, селе моја.* На посредан начин он њој открива шта она значи за њега и које место заузима у његовом животу. Звезда је симбол сјаја и лепоте, али и недостижности. Желећи да девојку својом песмом уздигне међу звезде, лирски субјекат јој на посредан начин открива колико јој се диви. За њега је њено биће и лепота неземаљска, па самим тим и недостижна. Због тога би он да је постави на небески пијадестал, међу бића слична њој, гдеи припада. Та љубав коју лирски субјект осећа према девојци чини га срећним, радосним, распеваним, али у њему буди и осећај немоћи пред њеном лепотом. Но без обзира на то, девојка, попут звезде, обасјава живот младића, чинећи да се поред ње он увек осећа усхићено и срећно. Ритам и сила младићевих осећања исказани су и ритмом песме. Он је лепршав, убрзан, весео, чиме је песник Бранко Радичевић у потпуности ускладио садржај песме са њеном формом. Ритмом песме на посредан начин наглашавају се животна радост и усхићење, које у живот лирског субјекта уноси девојчина лепота и близина.

Након анализе песме наставник на табли, на примеру једног стиха, објашњава ученицима како се одређује врста стиха, делећи стих на слоге.

Пе-вам-да-њу-пе-вам-но-ћу.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.

Ученици уче да се стих који има осам слогова назива **осмерац**.

Интерактивни задаци - Ученици одређују врсту стиха у наведеним примерима

Завршни део часа (10 минута)

У завршном делу часа ученици на примеру песме *Певам дању, певам ноћу* уз наставникову помоћ уочавају особине лирике.

Лирика је књижевни род у којем преовлађују лична осећања, размишљања и расположења лирског субјекта и исповедни тон певања. Лирска песма је израз субјективног света лирског субјекта.

Домаћи задатак:

Посетити Вуков и Доситејев музеј у Београду и проширити знања о знаменитим личностима. Погледати званичан сајт овог музеја.

Изглед табле

Бранко Радичевић

Певам дању, певам ноћу

Лирски субјекат (лирско *ја*) јесте јунак чије мисли и осећања песник приказује у ауторској песми.

Лирски субјект = заљубљени младић, лик у песми

Песник (аутор) = Бранко Радичевић, значајан српски песник који је живео и стварао у 19. веку.

Звезда – симбол сјаја, лепоте, недостижности

Пе-вам-да-њу-пе-вам-но-ћу.

1   2   3   4   5   6   7   8

Осмерац = стих који има осам слогова.

Лирика = књижевни род у којем преовлађују лична осећања, размишљања и расположења лирског субјекта и исповедни тон певања. Лирска песма је израз субјективног света лирског субјекта.

Запажање наставника о часу

Припрема за час

Час број: 8	
Школа и разред	
Наставник	
Датум одржавања часа	
Наставна област	Језик – граматика
Наставна јединица	Именице. Подела именица према значењу
Врста (тип) часа	Обрада градива
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Дијалогска метода, метода запажања и показивања, текстовна метода
Наставна средства	Грамматика <i>Језичко благо</i> , стр. 15 и 16; е-уџбеник граматике <i>Језичко благо</i> ; <i>Радна свеска за српски језик и књижевност за пети разред основне школе</i>
Наставни циљеви	<p>Образовни циљеви: Проширивање знања о именицама; оспособљавање ученика за препознавање именица и разликовање ове врсте речи од осталих врста. Оспособљавање ученика за уочавање врста именица, за правилно писање властитих именица. Утврђивање и проширивање знања о граматичким категоријама (својствима) именица. Појмовно и термилошко богаћење речника ученика. Утврђивање знања из области правописа (писање великог слова).</p> <p>Васпитни циљеви: Развијање љубави према српском језику; неговање културе изражавања и писања у складу са нормом.</p> <p>Функционални циљеви: Развијање моћи запажања и упоређивања; развијање моћи анализе и закључивања.</p>
Исходи	Познаје врсте речи, разликује променљиве од непроменљивих врста речи, зна врсте именица и њихове граматичке категорије: род, број, (падеж).
Образовни стандарди	СЈ.1.3.4; СЈ.1.3.9; СЈ.2.3.3; СЈ.3.3.4.
Кључни појмови	Именице, врста именица
Активности наставника	Осмишљава и организује рад, започиње и води разговор, чита, слуша, мотивише ученике, прати и процењује њихов рад.

Активности ученика	Слуша,учествује у разговору, анализира,чита, пише, решава задатке
Међупредметне компетенције	Комуникативна, дигитална компетенција, решавање проблема
Корелација	Информатика
Истраживачки задаци	Ученици треба да се подсети шта означавају именице као врста речи, као и врста именица које су до сада учили и њиховихграматичких категорија (род и број именица).

Е-ГРАМАТИКА

The image displays two screenshots of an interactive grammar application. The left screenshot shows a lesson titled "ИМЕНИЦЕ" (Nouns). It includes a text passage about Luka and his sister Lena, and a task to identify nouns. The right screenshot shows a task titled "ПОДЕЛА ИМЕНИЦА ПРЕМА ЗНАЧЕЊУ" (Division of nouns by meaning) with a matching exercise.

Ток часа

Уводни део часа (5 минута)

СТРАНА 1. (5 минута)

Ученици решавају интерактивни задатак и понављају стечено знање из претходних разреда. Ученици решавајући интерактивне задатке обнављају стечена знања о врстама речи, подели на променљиве и непроменљиве врсте речи. Обнављају своја знања о именицама (њима се означавају бића, предмети, осећања или појаве). Помињу да су на претходним часовима научили да су именице речи које мењају свој облик, променљиве речи.

Главни део часа (35 минута)

СТРАНА 2. (7 минута)

Ученици решавају интерактивни задатак у вези са поделом именица према значењу.

Властите именице означавају посебна имена људи, животиња, градова, села, држава, река, планина, континената и небеских тела. Осталих осам подвучених именица су заједничке именице.

Заједничке именице означавају бића, предмете и појаве са заједничким особинама. Поред властитих и заједничких именица, ученици наводе и остале врсте именица које су радили у претходним разредима: градивне и збирне.

Уочавају да су **збирне именице** оне речи које означавају више бића или предмета исте врсте узетих као целина, а **градивне именице** оне речи које означавају материју или грађу.

Апстрактне (мисаоне) именице означавају осећања и осећаје, особине и неопипљиве појмове (*туга, бол, радост, мисао, младост*).

Глаголске именице означавају радњу, стање или збивање (*читање, певање, свирање, писање, учење*).

Наставник напомиње да ће о бројним именицама (*двојица, тројица, четворица*) сазнати нешто више када буду обрађивали наставну јединицу о бројевима.

Наставник исписује реченице на табли како би ученици у њима подвукли градивне и збирне именице:

1. Док су мала, деца највише воле да се играју у песку.
2. Јесење лишће облачи дрвеће у најразличитије боје.
3. Марија је купила свилу да би сашила хаљину за матурско вече.
4. Фердинанд је бик који је највише од свега волео да мирише цвеће.
5. Није злато све што сија.

Наставни лист

Подвучите именице у тексту и одредите им врсту.

Највећа срећа је кад мама и ја правимо колаче и тарту. Прво одемо заједно до продавнице и купимо намирнице: јаја, млеко, шећер, чоколаду. Затим мама узме својусвеску у коју записује рецепте за најсласнија јела. Онда почиње кување. Посебно волим да уваљам руке у брашно и користим варјачу. Луче смо направиле реформу, то је моја омиљена торта. Комшиница Љубица ме је похвалила и рекла ми је да никад лепшу тарту није пробала. Мама каже да је љубав најважнији зачин сваког јела, зато је свако наше заједничко јело свима укусно.

Ученици се јављају, појединачно проналазе именице и одређују њихову врсту. Заједничке именице: *мама, колачи, торта, продавница, намирнице, свеска, рецепти, јела, руке, варјача, комшиница, реформа, зачин.*

Властита именица: *Љубица*. Градивне именице: *јаја, млеко, шећер, чоколада, брашно*. Претпоставља се да ће ученици препознати и навести апстрактне именице (*срећа, љубав*) и глаголску именицу (*кување*).

Наставник потом у дијалогу са ученицима утврђује знање о роду и броју именица. Напомиње да су род, број и падеж граматичке категорије, односно својства именице. На табли бележи у табели различите врсте именица (*књига, дете, столице, цвеће, цигла, сатови*).

Ученици истичу да именице разликују **мушки, женски и средњи род** и да могу бити у **једнини** и **множини**. Уз помоћ табеле ученици одређују род и број именица. ТА књига (женски род једнине), ТО дете (средњи род једнине), ТЕ столице (женски род множине), ТО цвеће (средњи род једнине), ТИ сатови (мушки род множине).

Наставник указује да су збирне именице увек у једнини, иако означавају множину. Као примере за вежбање ученици могу самостално записати неколико својих примера и одредити им род и број.

Завршни део часа (5 минута)

СТРАНА 3. (5 минута)

Ученици решавају интерактивни задатак и разврставају именице на врсте којима припадају.

Наставник даје домаћи задатак.

Домаћи задатак: У граматици *Језичко благо* урадите задатак на 16. страни. Потом урадите задатке у *Радној свесци* на стр. 8. Ученици за домаћи задатак могу и да смисле реченице у којима ће искористити што више различитих врста именица.

Изглед табле

Именице. Подела именица према значењу

ВЛАСТИТЕ ЗАЈЕДНИЧКЕ ЗБИРНЕ ГРАДИВНЕ МИСАОНЕ (АПСТРАКТНЕ)

Мина, Бранко кућа, лист лишће, грање песак, шљунак љубав, срећа

ГЛАГОЛСКЕ БРОЈНЕ

шивење, гледање двојица

	Мушки род	Женски род	Средњи род
Једнина	ТАЈ	ТА	ТО
Множина	ТИ	ТЕ	ТА

1. Док су мала, деца највише воле да се играју у песку.
2. Јесење лишће облачи дрвеће у најразличитије боје.
3. Марија је купила свилу да би сашила хаљину за матурско вече.
4. Фердинанд је бик који је највише од свега волео да мирише цвеће.
5. Није злато све што сија.

Запажање наставника о часу

Припрема за час

Час број: 9

Школа и разред	
Наставник	
Датум одржавања часа	
Наставна област	Језик – граматика, правопис
Наставна јединица	Властите именице. Употреба великог слова у писању властитих именица
Врста (тип) часа	Утврђивање градива
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Дијалoшка метода, метода запажања и показивања, текстoвна метода
Наставна средства	Грамматика <i>Језичко благо</i> , стр. 17, е-уџбеник <i>Језичко благо</i>
Наставни циљеви	<p>Образовни циљеви: Оспособљавање ученика за уочавање врста именица; оспособљавање ученика за правилно писање властитих именица. Утврђивање знања из области правописа (писање великог слова).</p> <p>Васпитни циљеви: Развијање љубави према матерњем језику; неговање културе изражавања и писања у складу са нормом.</p> <p>Функционални циљеви: Оспособљавање ученика за правилно писање (у складу са нормом) и за самостално решавање задатака.</p>
Исходи	Ученик познаје врсте речи, разликује променљиве од непроменљивих врста речи; доследно примењује правописну норму у употреби великог слова; користи правопис (школско издање).
Образовни стандарди	CJ.1.2.7; CJ.1.2.8; CJ.2.2.5; CJ.3.2.5.
Кључни појмови	Властите именице, писање великог слова
Активности наставника	Осмишљава и организује рад, започиње и води разговор, чита, слуша, мотивише ученике, прати и процењује њихов рад.
Активности ученика	Слуша, учествује у разговору, анализира, црта, чита, пише, решава задатке.
Међупредметне компетенције	Комуникативна, дигитална, компетенција за решавање проблема
Корелација	Информатика, Историја, Географија

Истраживачки задаци

Ученици треба да се подсети правописних правила о писању великог слова и властитих именица које су радили у млађим разредима.

Е-ГРАМАТИКА

ВЛАСТИТЕ ИМЕНИЦЕ

Именице којима се означавају посебна имена људи, животиња, градова, села, држава, река, планина, континента и небеских тела називају се **властите именице**.

Имена, презимена и надимци људи: Лена, Лука, Перих, Дане.

Имена животиња: Жиле, Леси, Лајка, Динго.

Имена земаља (држава): Србија, Италија, Норвешка.

Имена градова и села: Београд, Ниш, Сомбор, Гргурец.

Имена области: Шумадија, Поморавље, Војводина.

Имена небеских тела: Земља, Сунце, Марс.

Имена континента: Азија, Европа, Африка.

Имена планина: Тара, Златибор, Копаноник, Златар.

Имена река: Сава, Дунав, Дрина.

ПИШИ ПРАВИЛНО

Све властите именице увек се пишу великим почетним словом.

Лична имена	Презимена	Надимци	Додаци уз имена	Имена књижевних ликова
Јован	Јовановић	Змај	Александар Велики	Том Сојер
Милица	Стојдиновић	Српкиња	Свети Сава	Андреас Сам
Михајло	Петровић	Алас	Душан Силни	Марко Краљевић

Ток часа

Уводни део часа (5 минута)

Наставник дијалогском методом проверава усвојеност градива са претходног часа. Ученици наводе врсте речи које знају, објашњавају шта значи променљивост, а шта непроменљивост и разврставају именице према врсти. Наставник најављује ученицима да ће на часу обнављати и утврђивати знање о властитим именицама.

СТРАНА 1. (5 минута)

Ученици на одговарајућим примерима из е-уџбеника обнављају да се именице којима се означавају посебна имена људи, животиња, градова, села, држава, река, планина, континента и небеских тела називају **властите именице**.

Властите именице означавају:

1. посебна имена људи (*Никола, Ана, Александра*);
2. животиња (*Шарац, Зеленко, Јабучило*);
3. градова (*Ваљево, Београд, Нови Сад*);
4. села (*Миличиница, Прањани, Цветановац*);

5. држава (*Француска, Србија, Немачка*);
6. река (*Дунав, Сава, Колубара*);
7. планина (*Повлен, Маљен, Медведник*);
8. континентата (*Азија, Африка, Европа*) и
9. небеских тела (*Сунце, Месец, Земља, Венера*).

Главни део часа (30 минута)

СТРАНА 2. (5 минута)

Властите именице се увек пишу великим почетним словом.

Наставник подстиче ученике да наведу своје примере за различите врсте властитих именица. Ученици наводе да у властите именице спадају и:

1. презимена: Јовановић, Марковић, Обреновић, Карацић, Ненадовић;
2. надимци и имена одмила: Аца, Таша, Ната, Миша, Дуле;
3. додаци уз имена: Душан Силни, Урош Нејаки, Иван Грозни, Јован Крститељ, Хенрик Осми;
4. имена из уметничких дела: Мала Сирена, Успавана Лепотица, Деда Мраз, Мали Принц;
5. имена народа, држављана, националних мањина и етничких група и житељска имена (имена становника градова, села, области и континентата): Срби, Ирци, Енглези, Италијани, Власи, Роми, Београђани, Ваљевци, Ужичани;
6. имена божанстава и митолошких бића: Аполон, Дионис, Зевс, Пегаз, Киклоп;
7. називи празника: Божић, Ускрс, Никољдан, Јовањдан;
8. називи уметничких, стручних, научних, књижевних и др. дела, новина, часописа, закона и разних докумената: *Хајдуци* (роман), *Прва бразда* (приповетка), *Душанов законик*, *Лабудово језеро* (балет), *Политика* (лист), *Бели анђео* (фреска из Милешеве), *Породично благо* (ТВ серија);
9. имена улица и тргова: Трг републике, Трг ослобођења, Улица платана, Улица бродараца, Улица липа, Обилићев венац.

Ученици могу наводити разноврсне примере јер на тај начин активно учествују у раду на часу и успешније савладавају наставно градиво.

СТРАНА 3. (5 минута)

Потом ученици самостално раде интерактивни задатак у е-граматици *Језичко благо*. Следи провера решења, ученици објашњавају зашто су у причи о настанку градова подвукли само властите именице. Уколико је то потребно, наставник коментарише или помаже ученицима.

Након завршеног задатка ученици узимају наставне листиће које је наставник припремио и поделио на почетку часа и у тексту исправљају неправилно написане властите именице.

СТРАНА 4. (5 минута)

Великим почетним словом пишу се имена небеских тела (звезда, планета) и сазвежђа. С обзиром на то да су ученици навели примере за властите именице, међу којима су и имена небеских тела, наставник скреће пажњу ученицима на употребу именица: *Земља, Сунце и Месец*. Он очекује да ученици запазе да се оне некада пишу великим, а некада малим словом.

Речи *земља, месец, сунце* пишу се **малим словом** када имају карактер заједничке именице или када се посебно не наглашава њихово астрономско значење. На пример:

1. када *земља* има значење материје, тла или простора, човековог боравишта односно овог света: *све се у земљу претворило, просуло се по земљи, нема живог створа на земљи, избор између живота на земљи и живота на небу* итд;
2. када *месец* значи „месечина или пратилац планете уопште”: *не кују се коњи по месецу, не види се – нема месеца, крећемо кад изађе месец, Јупитерови месеци*; тако се пише и: *млад месец, пун месец, полумесец*;
3. када *сунце* има значење светлости односно сунчевих зрака: *поцрнеојена сунцу, не излагатисунцу, пробија се сунце кроз облаке, уживам да гледам залазак сунца* и сл.

Велико слово пише се у свим примерима са стручноастрономским значењем: *човек се спустио на Месец, експлозије на Сунцу, пеге на Сунцу, Сунчеве пеге нису видљиве, планете у Сунчевом систему, неки чудан Сунчев сјај, утицај Месеца на Земљину путању, променио се положај Земљине кугле, астрономи ће пажљиво пратити помрачење Сунца*.

Наставни лист

Подвуците неправилно написане речи и напишите их правилно.

кад падне вече, деда миле је често умео да ми прича о својимподвизима док је био млад и друговима из детињства. сећам се једном је помињао свогпријатеља цила поповића. говорио је о њему као о најхрабријој особи коју зна. зато су га, како каже деда, звали циле храбри. циле је имао мачку белку. тако је он звао, иако је мачка била црна. деда прича да је живео у неугледној кући у којој је било врло мало намештаја и једна слика – залазак сунца пере тодоровића, угледног сликара тога доба. Није гледао телевизију, али је волео да чита народне песме, посебно је волео песму цар лазар и царица милица.

Завршни део часа (10 минута)

СТРАНА 5. (5 минута)

У завршном делу часа ученици гледају видео-запис о томе како су поједини континенти добили име или читају у уџбенику истоимени текст.

СТРАНА 6 и 7. (5 минута)

Ученици решавају интерактивне задатке у којима примењују знања о писању властитих именица.

Наставник даје ученицима домаћи задатак.

Домаћи задатак: Урадите 1. и 2. задатак у граматици *Језичко благо* на 19. страни.

Изглед табле

ВЛАСТИТЕ ИМЕНИЦЕ	
Имена и презимена људи, надимци	Срђан Петровић, Срки
Имена животиња	Шарац
Имена јунака из књижевних дела	Мала Сирена, Пинокио, Косовка Девојка
Имена народа, житељска имена	Срби, Београђанин, Ужичанин, Ваљевац
Називи река, планина, градова, држава	Сава, Медведник, Београд, Србија
Називи небеских тела, планета, сазвежђа	Сунце, Земља, Мали медвед
Називи божанстава и митолошких бића	Аполон, Зевс, Афродита, Пегаз
Називи празника	Божић, Ускрс, Ђурђевдан
Називи улица и тргова	Улица липа, Трг републике
Називи дела (књижевних, стручних, уметничких) и других различитих докумената	Мост на Жепи, Душанов законик, Хајдуци

Запажање наставника о часу

Припрема за час

Час број: 10

Школа и разред	
Наставник	
Датум одржавања	
Наставна област	Језик – граматика
Наставна јединица	Провера усвојености градива до 5. разреда – иницијални тест
Врста (тип) часа	Утврђивање градива
Облици рада	Индивидуални
Наставне методе	Метода самосталних ученичких радова
Наставна средства	Иницијални тест
Наставни циљеви	Образовни циљеви: Утврђивање знања о врстама речи и о реченици. Васпитни циљеви: Развијање љубави према српском језику; неговање свести о важности говора и писања у складу са нормом. Функционални циљеви: Оспособљавање ученика да самостално примењују знања из граматике и правописа.
Исходи	Ученик показује знање о врстама речи и реченици.
Образовни стандарди	CJ.1.2.1; CJ.1.3.7; CJ.1.3.8; CJ.1.3.10.
Кључни појмови	Тестирање ученика, провера знања и усвојености градива
Активности наставника	Осмишљава и организује рад, започиње и води разговор, чита, слуша, мотивише ученике, прати и процењује њихов рад.
Активности ученика	Слуша, учествује у разговору, анализира, чита, пише, решава задатке.
Међупредметне компетенције	Комуникативна, дигитална, компетенција за решавање проблема
Корелација	Језик, књижевност
Истраживачки задаци	Ученици треба да обнове знања о врстама речи, обрађеним глаголским облицима, реченици, реченичним члановима, управном и неуправном говору.

Ток часа

Уводни део часа (5 минута)

Подсетити се разлика између променљивих и непроменљивих речи.

Очекује се да ученик:

1. препознаје врсте речи (именице, заменице, придеве, бројеве и глаголе);
2. препознаје граматичке категорије променљивих речи (род и број именица);
3. препознаје врсте реченица по комуникативној функцији (обавештајне, упитне, узвичне, заповедне) и по потврдности/одричности (потврдне и одричне реченице);
4. препознаје субјекат и глаголски предикат.

Главни део часа (35 минута)

Образложење задатака у иницијалном тесту. Ученици раде иницијални тест.

Завршни део (5 минута)

Ученици предају урађен тест.

Изглед табле

Иницијални тест

РЕШЕЊА:

1. Нестрпљиви – придев; дечак – именица; гледа – глагол; сат – именица; дединог – придев; пријатеља – именица.
2. а) Сава, Земун; б) кућа, мачка; в) дрвеће, грање; г) камен, бакар.
3. а) женски род множине; б) женски род множине; в) мушки род једнине.
4. а) школски; б) бисерни.
5. а) описни; б) градивни.
6. Маша је лепо певала на приредби.
7. Никола ће ићи у биоскоп.
8. Тамара – субјекат; чита – предикат; занимљиву – атрибут; књигу – објекат.
9. а) обавештајна реченица; б) упитна реченица; в) заповедна реченица.
10. а) *Нећемо ићи на Палићко језеро.*
б) *Данас не могу доћи код тебе зато што идем у Земун.*

Запажање наставника о часу

ИНИЦИЈАЛНИ ТЕСТ

<p>1. Одреди врсту подвучених речи у реченици.</p> <p><u>Нестрпљиви дечак</u> гледа у <u>сат</u>, који је добио од <u>дединог пријатеља</u>.</p> <p>Нестрпљиви: _____; дечак: _____ _____ ; гледа: _____ ; сат: _____ _____ ; дединог: _____ ; пријатеља: _____.</p>	6
<p>2. Разврстај именице ДРВЕЋЕ, КУЋА, МАЧКА, САВА, КАМЕН, БАКАР, ГРАЊЕ, ЗЕМУН на:</p> <p>а) властите именице: _____;</p> <p>б) заједничке именице: _____;</p> <p>в) збирне именице: _____;</p> <p>г) градивне именице: _____.</p>	8
<p>3. Одреди род и број подвучених именица:</p> <p><u>Девојчице</u> су се смејале <u>фотографијама</u> које је <u>Милош</u> донео.</p> <p>а) ДЕВОЈЧИЦЕ</p> <p>Род: _____ ; Број: _____;</p> <p>б) ФОТОГРАФИЈАМА</p> <p>Род: _____ ; Број: _____;</p> <p>в) МИЛОШ</p> <p>Род: _____ ; Број: _____.</p>	6
<p>4. Смисли придеве од понуђених именица и напиши их на линије:</p> <p>а) школа: _____;</p> <p>б) бисер: _____.</p>	2

<p>5. Одреди врсту придева:</p> <p>а) леп: _____;</p> <p>б) дрвени: _____</p>	2
<p>6. Препиши реченицу тако да глагол ставиш у прошло време.</p> <p>Маша лепо пева на приредби.</p> <p>_____</p>	1
<p>7. Препиши реченицу тако да глагол ставиш у будуће време.</p> <p>Никола је ишао у биоскоп.</p> <p>_____</p>	1
<p>8. Одреди службу речи у реченици:</p> <p>Тамара чита занимљиву књигу.</p> <p>Тамара: _____;</p> <p>чита: _____;</p> <p>занимљиву: _____;</p> <p>књигу: _____.</p>	4
<p>9. Повежи реченице са одговарајућим примерима:</p> <p>а) Данас је баш лепо време. упитна реченица</p> <p>б) Да ли идете на море? заповедна реченица</p> <p>в) Престани да причаш на часу! обавештајна реченица</p>	3
<p>10. Напиши правилно следеће реченице писаним словима ћирилице:</p> <p>а) нећемо ићи на палићко језеро.</p> <p>_____</p> <p>б) данас немогу доћи код тебе зато што идем у земун.</p> <p>_____</p>	2

Број поена: _____

Оцена: _____

Порука за тебе:

0–10 Пробуди се!

11–16 Можеш и боље!

17–23 Добро ти иде!

24–29 Врло добро знаш!

30–35 Твоје знање је одлично!

РЕШЕЊА

1. Нестрпљиви – придев; дечак – именица; гледа – глагол; сат – именица;
дединог – придев; пријатеља – именица.
  2. а) Сава, Земун; б) кућа, мачка; в) дрвеће, грање; г) камен, бакар.
  3. а) женски род множине; б) женски род множине; в) мушки род једнине.
  4. а) школски; б) бисерни.
  5. а) описни; б) градивни.
  6. Маша је лепо певала на приредби.
  7. Никола ће ићи у биоскоп.
  8. Тамара – субјекат; чита – предикат; занимљиву – атрибут; књигу – објекат.
  9. а) обавештајна реченица; б) упитна реченица; в) заповедна реченица.
  10. а) Нећемо ићи на Палићко језеро.
б) Данас не могу доћи код тебе зато што идем у Земун.
-

Припрема за час

Час број: 11

Школа и разред	
Наставник	
Датум одржавања часа	
Наставна област	Књижевност
Наставна јединица	Милица Стојадиновић Српкиња: <i>Певам песму</i>
Врста (тип) часа	Обрада градива
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Дијалогска метода, метода запажања и показивања, текстовна метода, монолошка метода
Наставна средства	Читанка <i>Чаролија стварања</i> , стр. 14 и 15; обogaћени ПДФ читанке <i>Чаролија стварања</i>
Наставни циљеви	Образовни циљеви: Ученик је у стању да анализира елементе композиције лирске песме (стих, строфа), да разликује појам лирског субјекта од песника и процени основни тон певања (тужан). Васпитни циљеви: Упознавање, развијање, чување и поштовање властитог националног и културног идентитета на делима српске књижевности, као и других уметничких остварења. Функционални циљеви: развијање осећања за аутентичне естетске вредности у књижевној уметности.
Исходи	Ученик разликује појам песника и појам лирског субјекта; развија имагинацијски богате асоцијације на основу тема и мотива песме; процењује основни тон певања (тужан).
Образовни стандарди	CJ.1.4.3; CJ.1.4.7; CJ.1.4.9; CJ.3.4.3; CJ.3.4.6; CJ.3.4.7.
Кључни појмови	Лирика, особине лирске ауторске поезије, врсте лирских ауторских песама
Активности наставника	Осмишљава и организује рад, започиње и води разговор, чита, слуша, мотивише ученике, прати и процењује њихов рад.
Активности ученика	Слуша, учествује у разговору, анализира, чита, пише, решава задатке.
Међупредметне компетенције	Комуникативна, естетска, дигитална
Корелација	Историја

Истраживачки задаци

Прочитајте у читанци песму *Певам песму* Милице Стојадиновић Српкиње. Информишите се о животу и раду ове песникиње. Размислите шта симболишу звезде и облаци.

МУЛТИМЕДИЈАЛНИ ПДФ ЧИТАНКЕ

Биографија песникиње

Звучни запис *Певам песму*

Милица Стојадиновић Српкиња
Певам песму
на коју ме ово тамно, облачно вече побуђује

Пред тобом су стикови српске песникиње која је живела и стварала у 19. веку. Читави ову песму, размислијај у каквом је расположењу она настала.

Звезде се круте,
Ноћ је дупта,
Облаци с' вину
По ноћу журе.

О, даљо, даљо,
Од звезда ове,
Да ми облаци:
На ву не клево.

Да вольо зрачи
У ноћу овој!
Простру наду
Маца тужајој.

Кад г' то анда
Сва је ми знамо,
Јер њему туђу
Дивно слушамо.

14 августа 1854.

РАД НА ТЕКСТУ

1. Како је ова песма Милице Стојадиновић Српкиње допознала на ноћ? О чему се размислијај ова читаву песму? Наведи особљана и расположења која песма назива у теби.
2. Замисли простор који лирска субјект описује. Објасни како значење имају звезде у ноћном амбијенту. Због чега се оне круте на хоризонту?
3. Размисли о томе кој је анда тужајој на коју би једна звезда на небу требало да просте зрак веће и наде. Шта лирска субјект очекује од природе?

САЗНАЈЕМО НЕШТО НОВО

Лирика је један од три књижевна рода. Назив је добила према музичком инструменту лири, уз чију је пратњу певана.

Особљене лирске ауторске поезије су:

- субјективност (индивидуална лична особљана, размислијања, расположења),
- емоционалност (осељаност),
- саљектост,
- симболистост и метафоричност,
- музичност и ритмичност.

Лирске песме се по теми и врсти особљана деле на:

- саљикне песме,
- љубљане песме,
- описне (дескриптивне) песме,
- родољубљане (патриотске) песме,
- мислене (рефлексивне) песме,
- социјалне песме,
- змиене,
- елегичне и др.

ЗАНИМЉИВОСТ

„Године 1851. Милица Стојадиновић била је на српској дијаспори, у посети кнезу Милошу и кнегињи Јелици. Видо љепу су је примили, а она је оставила на њих сажане утиске. После неколико дана кнегиња јој послала за успомну љепу брошу, уз поклона јој је доставила и писмо.

У биографију, 28. 10. 1851. Лубљана Милица! Ваш књижевни рад стекао Вам је у српској литератури љепу име и у српској читављане свуга одлично уважавање. Понајвише и жељелима Ваш труд на пољу српске литературе и жељелима да и убудуће свагда останете одушевљени за напредок и друштвену развојеност нашег народа, за љепу Вам један стовени као знак моје благодарности.

Јулија
Благодарила сам –
прељепљане
развољеност према
милости

Милица је са великом радошћу примила поклона и чувала га све до смрти.“
(Слово Ђорђевић, „Шарени свет казана 2“, стр. 159)

лирика, одљана (особљене) лирске песме, врсте лирска песма

Занимљивост О Милице Стојадиновић Српкињи

Задатак

Ток часа

Уводни део часа (5 минута)

У уводном делу часа ученици износе информације о животу и раду Милице Стојадиновић Српкиње, а наставник их по потреби допуњује.

Милица Стојадиновић Српкиња (1828–1878), „врдничка вила“, прва је наша модерна српска списатељница из епохе српског романтизма. За живота је била позната преваосходно као песникиња и сакупљач народних умотворина. Најзначајније њено дело је дневник у три књиге под насловом *У Фрушкој гори 1854*. Дописивала се са Вуком Караџићем и његовом ћерком Мином. Идеали су јој били природа и борба за српство.

Занимљивост: *Занимљивост о Милице Стојадиновић Српкињи*

Ученици могу да погледају интерактивни садржај о животу и стварању Милице Стојадиновић Српкиње и занимљиву анегдоту о њеном угледу на српском двору.

Након записивања теме на табли наставник интерпретативно чита песму, а потом ученици још једном читају песму у себи.

Звучни запис: *Певам песму*

Главни део часа (35 минута)

Потом следи разговор о утисцима:

Каква расположења и осећања песма изазива у вама? О чему сте размишљали читајући песму?

Након што ученици изнесу своје утиске и размишљања, следи анализа песме. Наставник подстиче разговор са ученицима питањима:

Какав простор описује лирски субјект? Где је његов поглед усмерен? Које се он обраћа? Какво значење имају звезде у ноћном амбијенту? Због чега се оне крију на хоризонту? Шта би представљале звезде, а шта облаци? Како су облаци приказани?

Размислите на који историјски догађај лирски субјект подсећа? Како се мајка осећа размишљајући о томе? Шта мислите, ко би била та свима позната „мајка тужећа“?

Песма почиње описом ноћи. Поглед лирског субјекта усмерен је према ноћном небу. Но, то је небо пред олују. Сјај звезда скривају мутни облаци. Лирском субјекту изгледа да су се звезде уплашиле тамних облака и сакриле од њих. Већ у следећој строфи лирски субјект се директно обраћа облацима молећи их да не прекрију потпуно небо. У овом обраћању лирски субјект открива како доживљава облаке. За њега су они страшни, чиме се он посредно идентификује са звездама, које их на исти начин доживљавају јер се скривају од њих. На тај начин песникиња облаке представља као моћне непријатеље који желе да помраче сјај звезда и заузму њихов простор. Драма која се дешава у природи у лирском субјекту евоцира историјску драму српског народа. Посредно се алудира на Косовски бој и уопште на Србију, чију су средњовековну светлост и славу помрачили турски освајачи. Ова алузија је још јаче истакнута на крају песме, где песникиња помиње „мајку тужећу“. Најпознатија мајка у народној поезији је Мајка Југовића, чије је срце препукло од жалости због изгубљених синова. У лику Мајке Југовића посредно се крију све мајке чији су синови дали живот у одбрани домовине, од Косовског боја па до тренутка настанка песме.

У другом делу часа, након детаљне анализе песме, наставник упознаје ученике са особинама и врстама лирске ауторске поезије.

Лирика је један од три књижевна рода. Назив је добила према музичком инструменту *лири*, уз чију је пратњу певана.

Особине лирске ауторске поезије су: субјективност (изношење личних осећања, размишљања, расположења), осећајност (емоционалност), сажетост (лирске песме су кратке), сликовитост, изражајност, музикалност и ритмичност.

По теми и врсти осећања **лирске песме се деле** на: љубавне песме, описне (дескриптивне) песме, родољубиве (патриотске) песме, мисаоне (рефлексивне) песме, социјалне песме, шаљиве песме, сатиричне песме, оде, химне, елегије и др.

Завршни део часа (5 минута)

У завршном делу часа ученици откривају које особине лирске ауторске поезије откривају у песми *Певам песму* Милице Стојадиновић Српкиње, образлажући своје одговоре.

Дигитални	Задаци <i>Провери своје знање</i>
Штампани	Задаци (3 и 4) у <i>Радној свесци</i> на страни 78.

Прилог 1

1. Коју стилску фигуру откриваш у подвученом стиху?

Звезде се крију,
Небо је мутно,
Облаци с' вију
По небу журно.

поређење   персонификацију   епитет

2. Поређај стихове као што су у песми.

Јер њену тугу
Давно слушамо.
Која ј' то мајка
Сви је ми знамо,

3. Допуни стихове из песме „Певам песму” понуђеним речима.

- а) У једном ____
- б) ____ света,
- в) ____ блиста
- г) Сад једна ____

4. Која расположења преовлађује у песми?
срећа, забринутост, радост, стрепња
Подвучи тачан одговор.

Решење: 1. персонификацију

2. Која ј' то мајка

Сви је ми знамо,

Јер њену тугу

Давно слушамо.

3. крају, Белога, надежом, звезда

4. забринутост, стрепња

Изглед табле

Милица Стојадиновић Српкиња

Певам песму

Књижевни род: Лирика

Особине лирске ауторске поезије: субјективност (изношење личних осећања, размишљања, расположења), осећајност (емоционалност), сажетост (лирске песме су кратке), сликовитост, изражајност, музикалност и ритмичност.

Врсте ауторских лирских песама: љубавне песме, описне (дескриптивне) песме, родољубиве (патриотске) песме, мисаоне (рефлексивне) песме, социјалне песме, шаљиве песме, сатиричне песме, оде, химне, елегије и др.

Запажање наставника о часу

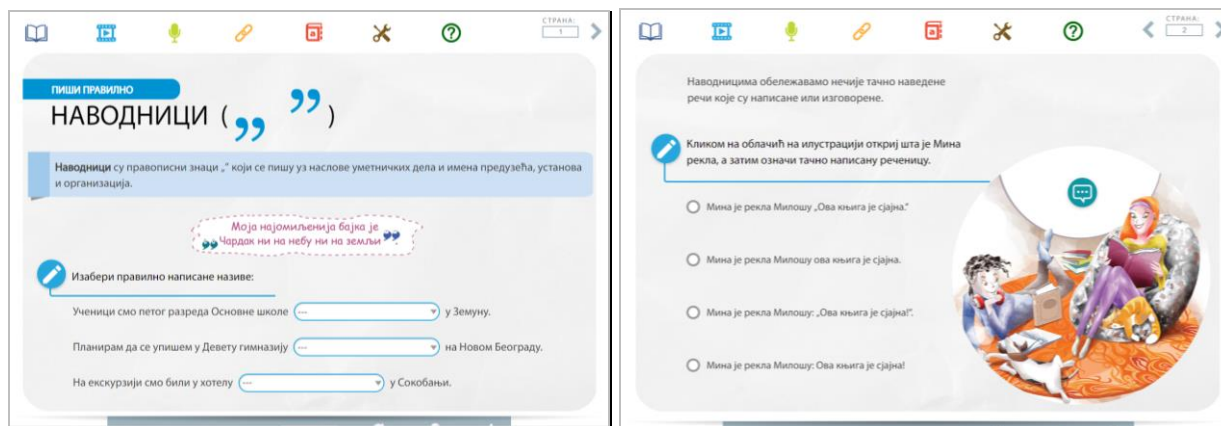

Припрема за час

Час број: 12	
Школа и разред	
Наставник	
Датум одржавања часа	
Наставна област	Језик – правопис
Наставна јединица	Наводници (наслови дела и називи школа и установа) Писање црте (уместо наводника) у управном говору
Врста (тип) часа	Обрада градива
Облици рада	Фронтални, индивидуални, радупару
Наставне методе	Дијалoшка метода, метода запажања и показивања, текстовна метода, монолошка метода
Наставна средства	Граматика <i>Језичко благо</i> , стр. 28 и 171; е-уџбеник граматике <i>Језичко благо</i> , Радна свеска <i>У потрази за језичким и књижевним благом</i> , стр. 11
Наставни циљеви	<p>Образовни циљеви: Обновљање и утврђивање знања из области правописа: обележавање управног говора, оспособљавање ученика за правилну употребу знакова интерпункције – црта, наводници.</p> <p>Васпитни циљеви: Развијање љубави према матерњем језику; неговање културе изражавања и писања у складу са нормом.</p> <p>Функционални циљеви: Оспособљавање ученика за правилно писање (у складу са нормом); оспособљавање ученика за самостално решавање задатака.</p>
Исходи	Ученик познаје правила писања наводника и црте уместо наводника у управном говору, доследно примењује правописну норму.
Образовни стандарди	CJ.1.2.7; CJ.1.2.8; CJ.2.2.5; CJ.3.2.5.
Кључни појмови	Наводници, црта
Активности наставника	Осмишљава и организује рад, започиње и води разговор, чита, слуша, мотивише ученике, прати и процењује њихов рад.
Активности ученика	Слуша, учествује у разговору, анализира, чита, пише, решава задатке.
Међупредметне компетенције	Комуникативна компетенција, дигитална компетенција, компетенција за решавање проблема
Корелација	Језик, Књижевност, Језичка култура
Истраживачки задаци	Ученици треба да обнове правописна правила која су радили у разредној настави.

Е-ГРАМАТИКА

Ток часа

Уводни део часа (5 минута)

СТРАНА 1. (3 минута)

Ученици решавају интерактивни задатак и примењују знање о правилној употреби наводника уз наслове имена предузећа, установа и организација.

Наставник дијалогском методом обнавља са ученицима шта је управни говор и када се служимо управним говором у непосредној комуникацији. Ученици се сећају шта су у четвртој разреду учили о томе. Након тога заједно са наставником издвајају дефиницију:

Управни говор је навођење туђих речи тачно онако како су изговорене.

Главни део часа (35 минута)

Наставник објашњава ученицима да су **наводници („”)** и **црта (–)** правописни (интерпункцијски) знаци којима обележавамо нечије тачно наведене речи које су написане или изговорене. Интерпункцијским знаком *наводници* или *црта* аутор текста издваја оне речи које нису његове, него су преузете од неког другог или их је изговорио и написао неко други.

Наводницима („”) се обележавају нечије тачно наведене речи које су написане или изговорене.

Примери: 1. Риба рече: „Пусти ме, испунићу ти једну жељу!”

2. „Зар само једну, досад је увек било три?”, чуди се рибар.

3. „Е, кад си таква”, рече рибар, „иди нека те други хвата.”
(А. С. Пушкин, *Бајка о рибару и рибици*)

У књижевном тексту наводнике прилоком писања дијалога може да замени црта –.

- Примери: 1. Роба рече: – Пусту ме, испунићу ти једну жељу!
2. – Зар само једну, досад је увек било три? – чуду се рибар.
3. – Е, кад си таква – рече рибар – иди нека те други хвата.

СТРАНА 2. (3 минута)

Ученици решавају интерактивни задатак и примењују знање о правилној употреби наводника у управном говору.

Правила за писање наводника и црте

1. Наводницима обележавамо нечије тачно наведене речи које су написане или изговорене.

Сара је рекла Ирину: „Без разлога се нервираш!”

2. Наводницима се издваја дословно наведени туђи текст:

Милорад Медаковић у својој књизи о Његошу (стр. 8), напомињујући да „дјело Луча микрокозма бјеше владици најмилије”, додаје да је Његош на њему радио „уз часни пост и за шест недеља не пушташе никога к себи до мене.”

3. а) У приповедачкој прози наводницима се могу означавати дијалози, што значи да су то знаци који – по жељи писца текста – замењују црту која има ту службу.

„Добро, узећу ово, иако ми је мало нелагодно”, сагласи се момак
„Зашто, кад тим не оштећујеш никога”, храбрио га је старији.

б) У тексту наводнике прилоком писања дијалога може да замени црта.

- Где је Јелена? – питао је.
– Јелена није могла да дође вечерас – рекао сам тужно.

в) У тексту, а не само у дијалозима, наводницима се означавају преузети искази:

Хоћеш да си неприметна а оне, сасвим зачаране, мрмљају „Како је твоја мајка лепа.”
Изиграваш собарицу а оне додају: „Права је госпођа.”

4. Наводницима се обележавају и речи којима писац текста даје значење супротно од онога које оне иначе имају (када се те речи изричу са сумњом, подсмехом и сл.). У том случају наводници подразумевају значења речи *лажни*, *наводни*, *такозвани*, којима се писац дистанцира од наведеног израза.

Направио си у кући неред! Прави си „анђео”.

Разбио је све тањире, баш је „добрица”.

5. Наводнике пишемо уз наслове уметничких дела и имена предузећа, установа и организација.

Идем у ОШ „Бора Станковић” на Бањици.

Ученик сам Основне школе „Јован Јовановић Змај” у Сремској Митровици.

Прочитала сам песму „Сребрне плесачице” Десанке Максимовић.

6. Наводницима се издвајају и **наслови уметничких дела, симболична имена различитих установа, публикација, као и фигуративна значења општих појмова** – нарочито ако постоји могућност забуне зато што је као име примењена реч или израз који имају и друго значење.

Договорили су да се састану пред „Козаром”. (биоскоп)

Написао је текст о „Милану Наранџићу”. (роман)

СТРАНА 3. (5 минута)

Ученици преписују текст водећи рачуна о правилном писању наводника, црте и великог слова.

Наставник даје ученицима задатак да са другом/другарицом из клупе осмисле разговор и запишу га у свеске водећи рачуна о употреби знака навода. Један ученик може да користи наводнике, а други црту уместо знака навода. После тога размењују свеске и контролишу једно друго.

Након тога ученици имају задатак да забележе неколико реченица које им наставник издиктира водећи рачуна о правилној употреби наводника. Наставник чита текст три пута. Први пут када ученике упознаје са садржином текста. Други пут када ученици бележе диктат и последњи пут да би проверили шта су написали.

Диктат

„Пожури, закаснићемо!”, гунђала је моја мајка. Не волим када ме пожуре, онда увек нешто заборавим. Знам да представа „Снежана у зачараној земљи” почиње за пола сата, али стижемо, нема потребе за паником. Морала сам да прочитам последње странице романа „Хари Потер и Дворана тајни”, зато нисам стигла да се спреим на време. Мама онда смирујем цитирањем професора Лупина: „Поједи чоколаду, осећаћеш се боље.”

Потом ученици добијају задатак да препишу текст тако да уместо наводника у управном говору ставе црту.

– Пожури, закаснићемо!– гунђала је моја мајка.

Маму онда смирујем цитирањем професора Лупина: – Поједи чоколаду, осећаћеш се боље.

Завршни део часа (5 минута)

Понављамо још једном шта смо научили о употреби наводника и црте.

СТРАНА 4. (5 минута)

Ученици раде интерактивне задатке у е-уџбенику и резимирају научено градиво. Наставник задаје домаћи задатак.

Домаћи задатак

Урадите у граматици *Језичко благо* 1. задатак на стр. 28 и 1. и 2. задатак на стр. 171, као и сва три задатка у *Радној свесци* на стр. 11.

Изглед табле

НАВОДНИЦИ И ЦРТА

- Издвајамо дословно наведени туђи текст.
Марко је рекао Милицы: „Одлично си научила ту лекцију!”
- Наводницима и цртом у тексту означавамо дијалоге или преузете исказе.
– Жико, ти ниси ни прочитао лекцију?
– Јесам, господине – брани се он – и знао сам је врло лепо!
- Дајемо речима супротно значење од оног које иначе имају.
- Пишемо их уз наслове уметничких дела и имена предузећа, установа и организација.
Мој омиљени цртани филм је „Коњић Грбоњић”.
Одсели смо у „Мони”на Златибору.

Запажање наставника о часу

Припрема за час

Час број: 13	
Школа и разред	
Наставник	
Датум одржавања	
Наставна област	Језик – граматика, правопис
Наставна јединица	Заједничке, збирне и градивне именице
Врста (тип) часа	Утврђивање градива
Облици рада	Фронтални, групни рад
Наставне методе	Дијалошка метода, метода запажања и показивања, текстовна метода, монолошка метода
Наставна средства	ГраMATика <i>Језичко благо</i> , стр. 20. и 21, е-уџбеник граматике <i>Језичко благо</i>
Наставни циљеви	<p>Образовни циљеви: Обнављање знања о именицама; оспособљавање ученика за препознавање именица и разликовање ове врсте речи од осталих врста; оспособљавање ученика за уочавање врста именица; утврђивање знања о граматичким категоријама (својствима) именица.</p> <p>Васпитни циљеви: Развијање љубави према српском језику; неговање културе изражавања и писања у складу са нормом.</p> <p>Функционални циљеви: Развијање моћи запажања и упоређивања; анализе и закључивања; подстицање ученика на самостално истраживање.</p>
Исходи	Ученик разликује променљиве речи од непроменљивих; зна шта су именице и како се деле према врсти, разуме разлике међу врстама именица
Образовни стандарди	CJ.1.3.4; CJ.1.3.9; CJ.2.3.3; CJ.3.3.4.
Кључни појмови	Језик, говор, реч, значење речи, речник
Активности наставника	Осмишљава и организује рад, започиње и води разговор, чита, слуша, мотивише ученике, прати и процењује њихов рад.
Активности ученика	Слуша, учествује у разговору, анализира, чита, пише, решава задатке.
Међупредметне компетенције	Комуникативна, дигитална, компетенција за решавање проблема

Корелација	Информатика
Истраживачки задаци	Наставник је на претходном часу обавестио ученике да ће на наредном часу обнављати и утврђивати градиво о заједничким, збирним и градивним именица. Одељењу су предочене игре и правила игара у којима ће се такмичити. Наставник је поделио ученике у групе. Свакој групи одређен је представник и изабрано име. Ученици треба да се подсети шта су то именице, које врсте именица постоје и шта одликује заједничке, збирне и градивне именице.

Е-ГРАМАТИКА

ЗАЈЕДНИЧКЕ, ЗБИРНЕ И ГРАДИВНЕ ИМЕНИЦЕ

Именице које означавају бића (пас, лав, мама, тата), предмете (свеска, кревет, сто, ауто, џемпер) и појаве са заједничким особинама (муња) зову се заједничке именице.

Погледај фотографије и наведи називе заједничких именица које запажаш.
Провери своје одговоре кликом на облачиће.

„Вила зида град“
„Урош и Мрњачевићи“
„Моја отаџбина“
„Дечак и пас“
„Аги и Ема“

Заједничке именице: _____

Властите именице: _____

Ток часа

Уводни део часа (10 минута)

СТРАНЕ 1 и 2 (10 минута)

У уводном делу часа наставник са ученицима обнавља усвојено градиво о врстама властитих и заједничких именица и ученици решавају задатке у е-граматици *Језичко благо*.

Главни део часа (25 минута)

У главном делу часа наставник подсећа на правила игара и објашњава начин бодовања. Ученици се прво такмиче у диктату. Сви ученици пишу оно што им наставник диктира, водећи рачуна о правописним правилима – писању великог слова. У овој игри наставник проверава усвојеност писања великог слова, односно властитих именица.

Наставник на крају игре узима наставне листиће и бележи резултате ученика. Група чији чланови су направили најмањи број грешака добија 10 бодова.

Диктат

Дизниленд је подигнут у Америци код места Анахеима. Посетилац се може запутити на излету прошла и будућа времена, заронити подморницом „Наутилус”, у којој је пловио капетан Немо, јунак романа „Двадесет хиљада миља испод мора” познатог француског писца Жила Верна; може посетити дворца у којем је живела Снежана; провозати се кроз тунел страве и ужаса; пловити кроз земљу маште и сусретати се са најлепшим причама.

(Перо Зубац, *Откључани глобус*, прилагођен одломак)

СТРАНЕ 3 и 4 (7 минута)

Ученици решавају интерактивне задатке и обнављају знање о збирним именицама.

СТРАНЕ 5 и 6 (10 минута)

Ученици решавају интерактивне задатке и обнављају знање о градивним, збирним и заједничким именицама.

Спојнице

Наставник даје свакој групи по два свежња картица: један свежањ има четири картице са исписаним врстама именица (заједничке, збирне, градивне), а другиима 15 картица на којима су исписани примери. Ученици треба правилно да групишу картице, тако да свакој врсти именице одговара прави пример. Укупан број бодова је 15. За сваку тачно спојену реч ученици добијају по један бод.

Примери:

Заједничке: *ученик, филм, мост, торба, тањир*

Збирне: *грмље, грање, пруже, сељаштво, дугмад*

Градивне: *памук, злато, кожа, со, олово*

Испеци па речи

Ученици су добили налоге да смисле по три реченице са заједничким, збирним и градивним именицама. У првој реченици би требало да употребе једну именицу, удругојдве, аутрећојтриименицеистеврсте. Примерисенемогупонављати. Ученици освајају

по један бод за употребљену једну именицу, два за две, а три за три употребљене именице исте врсте. Дакле, по 6 бодова за сваку врсту, укупно могу да освоје 18 бодова.

Трагач

Ученици добијају наставни лист са текстом. Ученици подвлаче именице и свакој подвученој именици одређују врсту, род и број. Ученици освајају по три бода за сваки тачно урађен пример (одређена врста, род и број). Укупно 39 бодова.

Наставни лист

Сунце се поче дизати по ведром јутарњем небу. Олујни облаци ишчезоше без трага. Море се стишало. Човек не би никад веровао да је још малочас било онако погубно и разорно. Још су се једино уз обалу таласи претакали преко гребена, а јата галебова, крештећи, облетаху брод, који се ту опружио као клонула животиња.

Слагалица

Ученици добијају анаграм који треба да реше. Решење анаграма је нека именица коју они након решења сврставају у одређену врсту, одређују род и број те именице. Тачним решењем могу да освоје 10 бодова.

КИСЛАТАП
(пластика)

МЕЦЕТН
(цемент)

ВИЕЛРОТЕЗ
(телевизор)

ДОМЛАНИА
(омладина)

Завршни део часа (5 минута)

Накрају часа проглашавамо групу која је имала највише бодова. Наставник похваљује све ученике и разговара са њима о игри која им се највише допала.

Домаћи задатак:

Урадите задатке у граматици *Језичко благо* на стр. 20 и 21 интерактивне задатке у е-уџбенику.

Изглед табле

	Екипа 1.	Екипа 2.	Екипа 3.	Екипа 4.
Игре	Радозналци	Свезналци	Мудрице	Вреднице
1. Диктат				
2. Спојнице				
3. Испеци па реци				
4. Трагач				
5. Слагалица				

Запажање наставника о часу

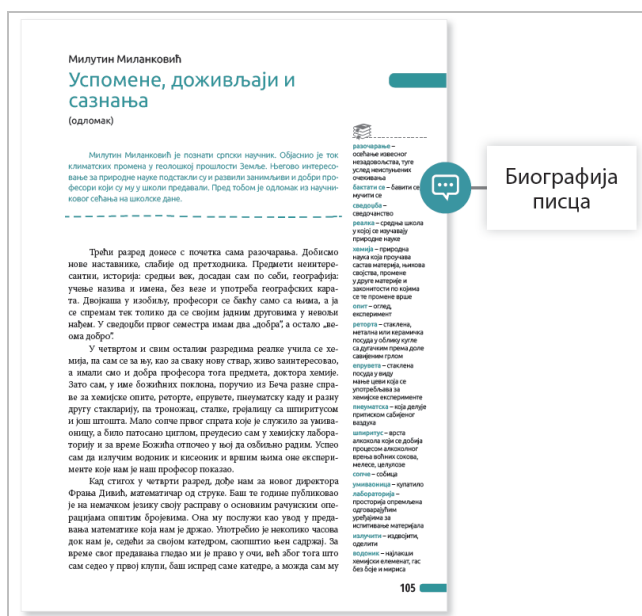
Припрема за час

Час број: 14

Школа и разред	
Наставник	
Датум одржавања часа	
Наставна област	Књижевност
Наставна јединица	Милутин Миланковић: Успомене, доживљаји и сазнања (одломак)
Врста (тип) часа	Обрада градива
Облици рада	Фронтални
Наставне методе	Дијалошка метода, метода запажања и показивања, текстовна метода, монолошка метода
Наставна средства	Читанка за пети разред основне школе <i>Чаролијастварања</i> , стр. 105–107; обogaћени ПДФ уџбеника <i>Језичко благо</i>
Наставни циљеви	Образовни циљеви: Упознати ученике са животом и радом Милутина Миланковића. Упутити ученике да схвате одлике аутобиографске прозе; препознати мотиве, тему, ликове, композицију одломка. Оспособљавање ученика за разумевање и тумачење књижевног дела. Подстицање ученика на самостално читање, анализу, доживљавање и тумачење књижевног дела. Васпитни циљеви: Побудити љубав према школи. Гајити позитивна осећања према свету који нас окружује. Развијати љубав према књижевности, као и према природним наукама, утицати на формирање позитивних духовних и моралних вредности кроз поступке јунака дела. Функционални циљеви: Прецизним истраживачким задацима оспособљавати ученике на самостални рад.
Исходи	Ученик уме да одреди тему и илуструје особине ликова примерима из текста; развија имагинацијски богате асоцијације на основу текста; вреднује поступке ликова и аргументовано износи ставове.
Образовни стандарди	CJ.1.1.7; CJ.2.4.1; CJ.2.4.4; CJ.3.4.7.
Кључни појмови	Аутобиографски текст, школа, сазнање, радозналост
Активности наставника	Осмишљава и организује рад, започиње и води разговор, чита, слуша, мотивише ученике, прати и процењује њихов рад
Активности ученика	Слуша, учествује у разговору, анализира, чита, пише, решава задатке

Међупредметне компетенције	Комуникативна, естетска, компетенција за решавање проблема
Корелација	Наука, Географија, Историја
Истраживачки задаци	Истражите у дигиталном садржају читанке <i>Чаролија стварања</i> ко је био Милутин Миланковић. Припремите се да изнесете податке о његовом животу и раду до којих сте дошли. Размислите о томе какве особине треба да поседује добар наставник.

МУЛТИМЕДИЈАЛНИ ПДФ ЧИТАНКЕ

Ток часа

Уводни део часа (10 минута)

Час започиње разговором о томе какве особине треба да испољава добар наставник.

Који су вам омиљени наставници? Зашто волите њихове часове? Које особине, по вашем мишљењу, праве доброг наставника? У којој мери наставници својим радом и поступањем могу код ученика да подстакну љубав и интересовање за предмет који предају? На које све начине наставници могу да мотивишу своје ученике за рад и подстићу њихова интересовања и напредовање у стицању знања?

Након што ученици изнесу своја мишљења и запажања, наставник најављује тему. Ученици износе податке о животу и раду Милутина Миланковића до којих су дошли припремајући се за час, а наставник их по потреби допуњује.

Милутин Миланковић (1879–1958) је познати српски научник који је проучавао небеску механику, космичку физику и геофизику. Објаснио је распоред Сунчевих радијација на површинама планета и ток климатских промена у геолошкој прошлости Земље. Међу најпознатијим делима налазе се књиге *Кроз васиону и векове* и аутобиографија *Успомене, доживљаји и сазнања*.

Дигитални | Биографија писца

Следи читање одломка из читанке *Чаролија стварања* (стр. 105–107).

Главни део часа (25 минута)

У главном делу часа наставник подстиче ученике да приступе интерпретацији одломка:

Шта све о Миланковићевом школовању сазнајемо из овог одломка? Какав је он био ђак? Који предмети га не привлаче? Образложите због чега. Које особине он поштује код професора? Шта је допринело да заволи природне науке? На који начин он проводи зимски распуст? Које су особине Миланковићу помогле да постигне добар успех у школи? Какав је био Милутинов професор математике? Које особине Миланковић цени код њега? На који начин је он допринео да Миланковић заволи математику?

Из овог одломка сазнајемо да је Миланковић завршио реалку, да је био најбољи ђак у разреду и да је много више био наклоњен природним наукама него друштвеним. Трећи разред гимназије за њега је био право разочарање. Добио је недовољно припремљене и мотивисане наставнике, а и предмети које је тада изучавао били су претежно друштвени, а они га нису посебно занимали. Учио је тек толико да помогне слабијим друговима. Историја и географија га посебно нису привлачили. Из историје се у трећем разреду проучавао средњи век, који му је сам по себи био досадан, а географију није волео због лошег наставника који их је терао да уче називе и имена напамет, без икаквог повезивања и без употребе географске карте. Но, четврти разред је донео нови предмет, хемију, за који се Миланковић посебно заинтересовао. Наставник који му је предавао хемију био је добар педагог, доктор хемије, и он је инсистирао и на огледима, а не само на теорији. То видимо из тога што Миланковић преко распуста наручује из Беча разне справе за хемијске огледе. То повезивање теорије и праксе, односно примена теорије у пракси, посебно су привукли Миланковића и допринели да заволи природне науке. Он цео зимски распуст проводи вршећи експерименте из хемије. Он је читаву једну малу собу претворио у лабораторију и на крају је успео да излучи водоник и кисеоник и њима врши оне експерименте које им је

професор показао. Ова упорност и заинтересованост за науку, поред природне надарености за природне науке, помажу Миланковићу да постигне одличне резултате у школи. Томе је допринело и његово пажљиво праћење наставе. Нови наставник математике, Фрањо Дивић, поред тога што је био одличан педагог, био је и врстан научник. Миланковић код овог наставника посебно цени његову стручност, непосредност и стрпљивост. Излажући у уводном предавању садржај нове расправе о основним рачунарским операцијама општим бројевима, он Миланковића гледа све време директно у очи, чиме показује да поштује своје ученике. Када га је након уводног предавања питао шта је запамтио из његовог излагања, наставник је стрпљиво сачекао да Миланковић изложи све што је упамтио и схватио, без прекидања и нестрпљења, без обзира на то што је Миланковићу за то био потребан читав један час. И на крају, као најважније, наставник је похвалио Миланковића, чиме га је посебно подстакао да заволи његов предмет. На крају године није изостала ни најбоља оцена, као награда за труд и знање. Све то је допринело да Миланковић посебно заволи математику.

Након анализе одломка, наставник упознаје ученике са појмом аутобиографског текста.

Аутобиографски текст је текст који садржи истините чињенице из ауторовог живота обликоване на стваралачки начин. У таквом тексту преовладава личан (субјективан) ауторов однос према догађајима и савременицима.

У завршном делу главног дела часа ученици уочавају и образлажу особине аутобиографског текста на примеру обрађеног одломка.

Завршни део часа (10 минута)

Наставник подстиче ученике да прочитају разноврсна размишљања песника, писаца и научника (Гете, Андрић, Ајнштајн, Франс) о радозналости, машти и самопоуздању и да изразе своје ставове поводом тога.

Изглед табле

Милутин Миланковић

Успомене, доживљаји и сазнања (одломак)

Текст који садржи истините чињенице из ауторовог живота обликоване на стваралачки начин назива се **аутобиографски**. У таквом тексту преовладава личан (субјективан) ауторов однос према догађајима и савременицима.

Запажање наставника о часу

Припрема за час

Час број:15

Школа и разред	
Наставник	
Датум одржавања часа	
Наставна област	Језик – граматика
Наставна јединица	Мисаоне (апстрактне) именице. Глаголске именице
Врста (тип) часа	Обрада градива
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Дијалoшка метода, метода запажања и показивања, текстовна метода
Наставна средства	Грамматика <i>Језичко благо</i> , стр. 22. и 23, е-уџбеник грамматике <i>Језичко благо</i>
Наставни циљеви	<p>Образовни циљеви: Проширивање знања о именицама; оспособљавање ученика за препознавање именица и разликовање ове врсте речи од осталих врста. Оспособљавање ученика за уочавање врста именица. Утврђивање и проширивање знања о граматичким категоријама (својствима) именица. Појмовно и термилошко богаћење речника ученика. Утврђивање знања из области правописа (писање речце <i>не</i>).</p> <p>Васпитни циљеви: Развијање љубави према српском језику; неговање културе изражавања и писања у складу са нормом.</p> <p>Функционални циљеви: Развијање моћи запажања и упоређивања. Подстицање ученика на самостално истраживање.</p>
Исходи	Ученик препознаје именицу као врсту речи; зна основне именичке категорије, зна подврсту именица; користи терминологију у вези са врстама и подврстама именица и њиховим граматичким категоријама.
Образовни стандарди	CJ.1.2.7; CJ.1.2.8; CJ.1.3.4; CJ.1.3.9; CJ.2.2.5; CJ.2.3.3; CJ.3.2.5; CJ.3.3.4.
Кључни појмови	Мисаоне (апстрактне) именице, глаголске именице, писањеречце <i>не</i> уз глаголе
Активности наставника	Осмишљава и организује рад, започиње и води разговор, чита, слуша, мотивише ученике, прати и процењује њихов рад.

Активности ученика	Слуша, учествује у разговору, анализира, чита, пише, решава задатке.
Међупредметне компетенције	Комуникативна, дигитална, компетенција за решавање проблема
Корелација	Језик, Књижевност, Језичка култура

Е-ГРАМАТИКА

МИСАОНЕ (АПСТРАКТНЕ) ИМЕНИЦЕ

Именице које означавају осећања и осећаје (*нежност, пријатељство, радост, чежња, бол*), особине (*младост, храброст, лудост*) и неопипљиве појмове (*мисао*) зову се **мисаоне (апстрактне) именице**.

Погледај фотографије и наведи називе мисаоних (апстрактних) именица које запажаш.
Провери своје одговоре кликом на облачиће.

ГЛАГОЛСКЕ ИМЕНИЦЕ

Именице које означавају радњу (*читање, цртање, учење, путовање*), стање (*залубљивање*) или збивање (*свитање*) зову се **глаголске именице**.

Погледај фотографије и наведи називе глаголских именица које запажаш.
Провери своје одговоре кликом на облачиће.

Ток часа

Уводни део часа (5 минута)

Наставник проверава како су ученици урадили домаћи задатак. Објашњава им оно што нису савладали. Наставник проверава усвојеност градива и најављује тему часа. Подсећа ученике да су обнављајући врсте именица, поменули и две нове врсте: апстрактне (мисаоне) и глаголске именице.

Главни део часа (30 минута)

Наставник пише на табли наставну јединицу коју ће обрађивати на часу. Наставник подстиче разговор са ученицима следећим питањима:

Шта је за вас апстрактно? О чему ви најчешће размишљате? Објасните шта је љубав. Како се осећате када сте срећни? Шта по вашем мишљењу представља страх?

Наставник ученицима говори да именице могу да означавају конкретне (стварне), појмове, али постоје и именице које означавају осећања и осећаје (*љубав, нежност, чежња*), особине (*храброст, кукавичлук*) и неопипљиве појмове (*мисао*). Оно што издваја

мисаоне (апстрактне) именице је својство неопипљивости. Ученици закључују да мисаоне именице означавају апстрактне појаве. То су именице које означавају осећања и осећаје, особине и неопипљиве појмове.

СТРАНА 1. (2 минута)

Ученици раде интерактивни задатак. Следи провера урађених задатака.

СТРАНА 2. (5 минута)

Ученици подвлаче мисаоне именице у интерактивном задатку. Следи провера урађених задатака.

Ученици ће запазити мисаоне именице у наведеним примерима (*снове, љубав, храбрости, среће*), властите именице (*Ружица, Весна*) и заједничку именицу: *школа*.

СТРАНА 3. (2 минута)

Ученици повезују фотографију са мисаоном именицом на коју се она односи.

После извршене провере задатака, наставник пише на табли следеће реченице:

1. Брбљивост воли да напада људе који не знају шта да кажу.
2. Мене су хватале велике замисли да променим свој живот.
3. То су били школовани људи који су знали важност просвете.
4. Без људске емоције никад није било нити може бити људског тражења истине.
5. Бака је знала да каже да су љубазност, смиреност и доброта врло важне особине.

Ученици подвлаче мисаоне (апстрактне) именице (*брбљивост, замисли, живот, важност, просвета, емоције, истина, љубазност, смиреност, доброта*). Ученици ће приметити да се оне најчешће завршавају наставцима: *-ост (лудост, младост, старост)* и *-ота (лепота, доброта)*.

Наставник наставља разговор са ученицима: *Сад кад смо схватили шта су то апстрактне (мисаоне) именице, хајде да откријемо какве су то глаголске именице.*

Објасните шта означавају именице гледање, трчање, пливање, путовање. Шта мислите, зашто се ова врста именица назива глаголске именице?

Очекује се да ученици одговоре да се глаголске именице тако зову јер су постале од глагола. Ученици увиђају да се именице које означавају радњу, стање или збивање зову **глаголске именице**.

СТРАНА 1. (2 минута)

Ученици раде интерактивни задатак. Следи провера урађених задатака.

СТРАНА 2. (4 минута)

Ученици допуњавају глаголским именицама реченице у интерактивном задатку 1 и граде глаголске именице у интерактивном задатку 2. Следи провера урађених задатака.

Они доводе у везу подвучену именицу са глаголом од ког је настала: *цртање* – цртати, *сликање* – сликати, *играње* – играти, *пловидба* – пловити, *шетња* – шетати, *откриће* – открити, *упис* – уписати. Наставник може да скрене пажњу ученицима на наставке којима се најчешће завршавају глаголске именице -ња (*шетња, сметња*), -ње (*читање, певање, свирање*), -ће (*умеће, откриће*), -ис (*упис, запис, допис*).

Ученици подвлаче глаголске именице у реченицама уз образлагање одговора.

1. Књига о цртању и сликању помоћи ће вам да научите и савладате основе или да развијете свој таленат.
2. Играње доприноси бољем здрављу и расположењу.
3. После пловидбе Јонским морем пријала ми је шетња уз обалу.
4. Кристифор Колумбо је био италијански истраживач коме се приписује откриће Америке.
5. Упис у средњу школу обавиће се 10. 6. 2018. године.

СТРАНА 3. (5 минута)

Ученици обнављају писање речце НЕ са именицама:

нечовек, несрећа, незнање, невоспитање, невоља, нерад, непостојање, немогућност.

Ученици раде интерактивне задатке, у којима подвлаче неправилно написане речи.

Ученици понављају градиво које се обрађивало на том часу и проверавају своје знање решавајући интерактивне задатке у е-уџбенику.

СТРАНЕ 4. и 5. (10 минута)

Наставник даје ученицима текст у ком се очекује да подвуку апстрактне (мисаоне) и глаголске именице.

Наставни лист

Сви знају да деца више уживају у игри него у учењу. Међутим, наша је обавеза – наставника и родитеља – да их подстичемо да стичу знање и боље образовање. Ми указујемо на лепоту мудрости и врлину вредноће. Оно што ученици и деца не знају јесте да се учење може постићи и кроз игру. Врло је важно искоренити лењост и скренути пажњу на вредност љубави према новим сазнањима, читању и упознавању света.

Глаголске именице: *учење, знање, образовање, пажња, сазнања, читање, упознавање.*

Апстрактне именице: *важност, лепота, мудрост, врлина, вредноћа, лењост, вредност, љубав.*

Завршни део часа (10 минута)

СТРАНЕ 6. и 7. (10 минута)

Ученици понављају градиво које се обрађивало на том часу и проверавају своје знање решавајући интерактивне задатке у е-уџбенику.

Домаћи задатак: Урадите 1. и 2. задатак у граматици *Језичко благо* на стр. 24 и задатке у *Радној свесци* на стр. 8. и 9.

Изглед табле

Апстрактне (мисаоне) и глаголске именице	
Мисаоне (апстрактне) именице:	Глаголске именице:
<ul style="list-style-type: none"> • осећања и осећаји • особине • неопипљиви појмови	*настале од глагола
-ост (радост, жалост, старост)	-ње (читање, знање, певање)
-ота (лепота, доброта, срамота)	-ња (шетња, скитња, сметња)
-ће (умеће, откриће, свануће)	-ис (упис, запис, опис)
	-ба (селидба, косидба, пловидба)

Запажање наставника о часу

Припрема за час

Час број: 16	
Школа и разред	
Наставник	
Датум одржавања часа	
Наставна област	Књижевност
Наставна јединица	Избор из савремене поезије за децу – Мирослав Антић: <i>Шашава песма</i> – домаћа лектира
Врста (тип) часа	Обрада градива
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Дијалошка метода, метода запажања и показивања, текстовна метода, монолошка метода
Наставна средства	Читанка <i>Чаролија стварања</i> , стр. 8–10; обogaћени ПДФ уџбеника <i>Чаролија стварања</i>
Наставни циљеви	<p>Образовни циљеви: Издвојити мотиве у песми и обликовати тему ове лирске песме. Именовати врсту лирске песме на основу тематско-мотивског плана песме. Уочити елементе ритма песме.</p> <p>Васпитни циљеви: Ученици подстакнути лирском песмом пореде своје емоције и понашање са емоцијама и размишљањима лирског субјекта из песме. Ученици сагледавају значај искрености у комуникацији са родитељима и њиховој улози у одрастању деце.</p> <p>Функционални циљеви: Развијати код ученика способност упоређивања књижевних текстова сродне тематике.</p>
Исходи	Ученик је у стању да анализира елементе композиције лирске песме (стих, строфа), да разликује појам лирског субјекта од песника и процени основни тон певања (ведар). Ученик уме да илуструје особине ликова и аргументовано износи ставове.
Образовни стандарди	CJ.1.2.7; CJ.1.2.8; CJ.1.3.4; CJ.1.3.9; CJ.2.2.5; CJ.2.3.3; CJ.3.2.5; CJ.3.3.4.
Кључни појмови	Аутор, песник, лирски субјект (лирско <i>ја</i>), љубавна песма, дијалог, књижевни род, лирика, стих
Активности наставника	Осмишљава и организује рад, започиње и води разговор, чита, слуша, мотивише ученике, прати и процењује њихов рад
Активности ученика	Слуша, учествује у разговору, анализира, чита, пише,

Ток часа

Уводни део часа (5 минута)

Ученици се у тему уводе разговором о њиховом првом заљубљивању.

Када сте се први пут заљубили? Како сте се тада осећали? Јесте ли своја осећања крили или их поверили родитељима? Објасните зашто сте тако поступили.

Слична осећања прве заљубљености, првих немира и слутње љубави изразио је и песник Мирослав Антић у својој збирци песама Плави чуперак.

Потом ученици износе податке о Мирославу Антићу до којих су дошли припремајући се за час, а наставник их по потреби допуњује.

Мирослав Антић (1932–1986) истакнути је српски песник, драмски писац, новинар и позоришни редитељ. Писао је за децу и младе. Објавио је збирке песама: *Насмејани свет* (1955), *Последња бајка* (1964), *Плави чуперак* (1965), *Шашава књига* (1972), *Гарави сокак* (1973).

Биографија песника

Након тога следи записивање теме и интерпретативно читање песме.

Главни део часа (35 минута)

Ученици могу да послушају и звучни запис песме у дигиталној читанци.

Звучни запис: *Шашава песма*

Након читања *Шашаве песме* најпре следи разговор о утисцима, а потом и анализа песме.

Како вам се допала песма? Шта је у песми оставило најјачи утисак на вас? Како сте замислили простор у којем разговарају мајка и ћерка? Шта мислите, због чега мајка поставља девојци питање шта се то збива у њеној глави? Шта је морало претходити таквом питању?

*Шта нам девојчицин одговор говори о односу између мајке и ћерке? Каква атмосфера међу њима влада? Због чега мајка девојцицу назива „шашаво моје”? Каква осећања она испољава таквим ословљавањем? На који начин девојчица одговара мајци? Шта из њених одговора сазнајемо о њеним осећањима и скривеним жељама? Какву важност она придаје осећању љубави? Шта мислите, због чега се ова песма зове *Шашава песма*? Чија перспектива је дата у наслову песме, мамина или ћеркина? Образложите.*

Како се зове разговор између два лица? Шта мислите, зашто је песник целу песму испевао у форми дијалога? У ком времену је испевана песма? Зашто песник користи

садашње време, иако се песма заиста не дешава у овом тренутку? Шта је тиме песник постигао? У ком делу песме песник прелази са садашњег на будуће време? Којим глаголом је исказао будућност? Шта је изразио преласком на будуће време?

Песник је у песми употребио и једну глаголску именицу, а о њима смо причали на прошлом часу. Која је то именица? Шта је њеном употребом постигао?

Песма почиње мајчиним питањем: „шашаво моје/ шта се то збива у твојој глави?” Тиме нам песник посредно наговештава да је у последње време дошло до промене у девојчицином понашању. Девојчица је очигледно почела да се понаша другачије него иначе. Овде ученици износе претпоставке о начину њеног понашања (замишљеност, повученост, необраћање пажње на свакодневне ствари...). Одговор који следи је директан и потпуно искрен. Такав одговор нам на посредан начин говори да између мајке и ћерке влада атмосфера љубави, стрпљивости, искрености и поверења. Но, без обзира на то, мајка ипак девојчицу не схвата потпуно озбиљно. Због тога је и непрестано ословљава са „шашаво моје”. Но, она се ипак нимало не подсмева девојчици, већ такво обраћање открива огромну љубав и нежност коју мајка осећа према њој. Упркос томе што је мајка не схвата потпуно озбиљно, девојчица стрпљиво покушава да објасни емотивно стање у којем се налази, а које ни њој самој није довољно јасно. Она озбиљно одговара мајци да у њеној глави постоје „дечасти смеђи, црни и плави”, откривајући нам на тај начин да се у њој заправо тек буде први немири заљубљивања, да још увек ни у кога конкретно није заљубљена, али да полако почиње да сања и машта о правој љубави која ће једном у будућности доћи. За девојчицу љубав представља најбитнији моменат живота, оно највредније у будућности што ишчекује, или како она сама каже, љубав је за њу све што чека и све што хоће. Па иако љубав доноси понекад и немир, и самоћу, то нимало не умањује њену вредност у девојчициним очима. Но то све, из перспективе одраслих, делује помало луцкасто и шашаво. Због тога се ова песма тако и зове. Сâм наслов открива мајчину перспективу и поглед на заљубљену ћерку. За мајку је шашаво што се у глави њене ћерке налазе различити дечасти, што се она већ понаша заљубљено, а заправо ни у кога конкретно није заљубљена. Ти снови и маштања девојчице о нечему што ће тек доћи за мајку су луцкасти и шашави. На тај начин песник јасно раздваја свет одраслих (конкретан и практичан) и свет деце (маштовит, саткан од снова и ишчекивања).

Цела песма је испевана у дијалогу између мајке и ћерке. На тај начин песник даје непосредан увид у свет деце и свет одраслих, показујући колико су та два света понекад потпуно различита, готово недодирљива, без обзира на то што коегзистирају заједно у непосредном контакту и близини. Иако делује да се та два света међусобно прожимају, она су често готово потпуно раздвојена, као копнени и водени свет. Осим тога, користећи форму дијалога, песник слика и присан однос испуњен љубављу, искреношћу и стрпљењем између мајке и ћерке.

Шашава песма је готово цела испевана у садашњем времену, чиме песник жели да нагласи свевременост овакве ситуације. Тек на крају песме (у последњем стиху), песник прелази на будуће време, што с једне стране представља својеврсну каденцу, а с друге, открива чврстину ставова и силину вере мале јунакиње да је љубав највреднија компонента живота, која ће једном сигурно обасјати и њен живот. Но, да би се то заиста и остварило, потребна је стрпљивост и вера. Све то је изражено употребом глаголске

именице *чекање*, која једном речју осликава будућност и све оне дане који ће протећи док се сан не испуни.

Завршни део часа (5 минута)

У завршном делу часа наставник још једном наглашава и истиче разлику између аутора и лирског субјекта. Са појмом лирског субјекта ученици су се упознали приликом анализе песме *Певам дању, певам ноћу* Бранка Радичевића, па се овде само подсећају на то.

Објасните разлику између аутора и лирског субјекта. Ко је аутор ове песме, а ко лирски субјект? Покажите на основу којих стихова сте закључили да је девојчица лирски субјект у песми.

Аутор је стваралац оригиналног књижевног, уметничког или научног дела. Он своје дело потписује именом и презименом. За свако књижевно дело које је написао одређени, познати аутор каже се да припада **ауторској књижевности**. Ствараоци који пишу поезију (сликовите, ритмичне и мелодичне песме, најчешће у стиху) називају се **песници**. И док је аутор историјска личност, **лирски субјект (лирско ја)** јесте јунак чије мисли и осећања песник приказује у ауторској поезији. Од момента када песник оживи лирско *ја* у песми, престаје сличност између песника и уметнички створеног лирског субјекта песме, који не егзистира у стварности, већ само постоји као део уметничког света песме.

У *Шашавој песми* је веома очигледна та разлика између аутора и лирског субјекта. Аутор је Мирослав Антић, песник који је живео и стварао у 20. веку и који је написао *Шашаву песму*, а лирски субјект је девојчица која у поверљивом разговору са мајком размишља о љубави. Да то „ја” у песми припада заиста девојчици, а не Мирославу Антићу, видимо већ у првом стиху песме: „Мама **ми** каже: шашаво моје”, дакле оно **ја** у песми је девојчица која описује један дијалог између себе и маме.

Након тога наставник објашњава карактеристике љубавне песме, а потом ученици те особине откривају у *Шашавој песми*, образлажући зашто ова песма спада у љубавне песме.

Љубавна песма је лирска песма која пева о љубави, чежњи, заљубљености, опчињености, жудњи, срећи. Ауторску љубавну лирику одликују: субјективност (изражавање личних размишљања и осећања), исповедни тон, емоционалност (осећајност), сажетост и оригиналност.

Ученици раде интерактивне задатке који им помажу да обнове и утврде обрађене књижевнотеоријске појмове (стих, лирски субјект).

Интерактивни задаци

Прилог 1

1. Како се зове јунак лирске песме коме песник поклони своје мисли и осећања и оживи га у ауторској лирици?

аутор   песник   лирски субјекат

Заокружи тачан одговор.

2. Ко је лирски субјекат у *Шашавој песми*?

мама   дечаци   девојчица

Заокружи тачан одговор.

3. Која осећања и расположења преовлађују у *Шашавој песми*?

туга и усамљеност   чежња и љубав   сета и малодушност   жудња и страст

Заокружи тачан одговор.

Решење: 1. лирски субјекат; 2. девојчица; 3. чежња и љубав.

Прилог 2

1. Поређај стихове као што су у песми.

а)

шта се то збива у твојој глави?

Мама ми каже: шашаво моје,

У њој дечаци, кажем, постоје.

Дечаци смеђи, црни и плави.

б)

па они, значи, не постоје.

Дечаци смеђи, црни и плави.

Мама ми каже: шашаво моје,

Постоје, кажем, као на јави

в)

да никад чекање не избледи.

Ја кажем: ништа, већ да се жели

А ја се смешкам: видећеш – вреди.

Мама ме пита: а да л' то вреди?

Решење: 1. а) Мама ми каже: шашаво моје,
шта се то збива у твојој глави?
У њој дечаци, кажем, постоје.
Дечаци смеђи, црни и плави.

б) Мама ми каже: шашаво моје,
па они, значи, не постоје.
Постоје, кажем, као на јави
Дечаци смеђи, црни и плави.

в) Ја кажем: ништа, већ да се жели
да никад чекање не избледи.
Мама ме пита: а да л' то вреди?
А ја се смешкам: видећеш – вреди.

Домаћи задатак: Научити *Шашаву песму* напамет.

Изглед табле

Мирослав Антић *Шашава песма*

Песма је испевана у **форми дијалога** између маме и девојчице.

Лирски субјект је девојчица која у поверљивом разговору са мамом размишља о љубави.

Љубавна песма је лирска песма која пева о љубави, чежњи, заљубљености, опчињености, жудњи, срећи.

Ауторску љубавну лирику одликују: субјективност (изражавање личних размишљања и осећања), исповедни тон, емоционалност (осећајност), сажетост и оригиналност.

Поруке песме: Родитељи нас разумеју, у њих увек треба да имамо поверења, најбоље чувају наше тајне и важни су у нашем одрастању. Особе у које имамо поверења треба послушати кад нас саветују и разумети кад брину због нас.

Запажање наставника о часу

Припрема за час

Час број: 17	
Школа и разред	
Наставник	
Датум одржавања часа	
Наставна област	Књижевност
Наставна јединица	Избор из савремене поезије за децу – Александар Вучо: <i>Мој отац трамвај вози</i>
Врста (тип) часа	Обрада градива
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Дијалoшка метода, метода запажања и показивања, текстовна метода, монолошка метода
Наставна средства	Читанка <i>Чаролија стварања</i> , стр. 34–36; обoгаћени ПДФ уџбеника <i>Чаролија стварања</i>
Наставни циљеви	<p>Образовни циљеви: Ученици ће се упознати са поетичким одликама уметничког стварања А. Вуча. Подсетиће се значења појмова <i>лирска песма</i>, <i>строфа</i>, <i>стих</i>, као и разлике између <i>аутора</i> и <i>лирског субјекта</i>.</p> <p>Васпитни циљеви: Читање песме савременог песника за младе подстаћи ће код ученика љубав према поезији и естетско уживање.</p> <p>Функционални циљеви: Наставна обрада поменуте песме мотивисаће ученике да прочитају и друге песме тог песника.</p>
Исходи	Ученик је у стању да анализира елементе композиције лирске песме (стих, строфа, рима), да разликује појам лирског субјекта од песника и процени основни тон певања (брижност). Ученик разуме улогу оноματοпеје и персонификације у песми. Ученик уме да илуструје особине ликова и аргументовано износи ставове.
Образовни стандарди	CJ.1.2.7; CJ.1.2.8; CJ.1.3.4; CJ.1.3.9; CJ.2.2.5; CJ.2.3.3; CJ.3.2.5; CJ.3.3.4.
Кључни појмови	Лирска песма, оноματοпеја, персонификација, лирско <i>ја</i> , рима
Активности наставника	Осмишљава и организује рад, започиње и води разговор, чита, слуша, мотивише ученике, прати и процењује њихов рад.

Ток часа

Уводни део часа (5 минута)

У уводном делу часа наставник најпре разговара са ученицима о различитим пословима које људи у њиховом окружењу обављају, о одговорности које ти послови носе са собом, о њиховој тежини и лепоти. Посебно истаћи друштвену вредност сваког тешког рада (физичког или интелектуалног).

Након тога наставник најављује тему и следи разговор о животу и раду Александра Вуча.

Александар Вучо (1897–1985), песник и романописац, припадник надреалистичког покрета и покрета социјалне литературе. Потиче из београдске грађанске породице. Завршио студије права у Паризу и Београду. Писао поезију, поезију за децу и романе. Најпознатија дела за децу: поема *Подвизи дружине „Пет петлића“* (1933) и књига поезије *Сан и јава храброг Коче* (1957).

Биографија песника

Након разговора о песнику следи записивање теме и интерпретативно читање песме.

Ученици могу да послушају и звучни запис песме у читанци.

Звучни запис: *Мој отац трамвај вози*

Главни део часа (35 минута)

Најпре следи разговор о утисцима, а потом и анализа песме.

Шта вам се у песми највише допало док сте читали песму? Образложите због чега. Објасните због чега је све посао возача тежак и одговоран.

Ко су лирски јунаци ове песме? Из чије перспективе је испевана песма? На основу чега то закључујете?

Запазите како је у песми приказана возња трамвајем. Који глагол посебно дочарава њену динамичност?

На који начин отац обавља свој посао? Где у песми видимо његово савесно поступање на радном месту?

Шта лирски субјект најпре угледа ујутру кад пође у школу? Објасните зашто је он толико заокупљен појавом трамваја. Којом стилском фигуром је песник дочарао кретање трамваја док савладава успон? Какву улогу та стилска фигура има у песми? Образложите зашто је отац „у пуном сјају“ док управља трамвајем. Које карактерне особине отац испољава док обавља свој посао?

Како он доживљава посао свога оца? Због чега је забринут? На који начин се у песми испољава љубав лирског субјекта према оцу?

Лирски јунаци песме *Мој отац трамвај вози* су отац и син, али је читава песма испевана из перспективе дечака, тако да глас лирског субјекта припада сину. То видимо већ и из самог наслова песме (Мој отац). Сама возња трамваја у песми је описана веома напетом и динамично, што је посебно дочарано глаголом *звонити*, који се у песми понавља више пута. Осим што дочарава динамичност возње, овај глагол осликава и тежину и одговорност посла који обавља дечаков отац. Звон трамваја се оглашава сваки пут када ситуација постане опасна. Шине којима се креће трамвај налазе се у граду и на њима се може наћи и несташно дете, и уморан радник, и пас. Због свега тога возач је непрестано напрегнут, његова једна нога је стално на кочници (бремзи), а друга на звону.

Дечаков отац веома одговорно обавља свој посао, трудећи се да својим звоном све упозори на време и безбедно заустави трамвај. То све буди у дечаку осећај поноса, који он изражава својим ускликом „Ено га иде!”, сваки пут кад ујутру крене у школу. Он се својим оцем поноси пред својим друговима и жели да га сви виде баш у тренутку док управља трамвајем, тј. док обавља овај тежак и одговоран посао. Зато он сваког дана жељно ишчекује тренутак када ће се трамвај појавити пред њим и његовим друговима. Тежину успона који трамвај треба да савлада пре него што се пред дечацима заустави на станици, али посредно и тежину самог посла који његов отац обавља, дечак изражава глаголом *стењати*. На тај начин не само да је употребом **персонификације** трамвај оживљен, већ је наглашено како се у дечаковој свести сједињују трамвај и његов возач. Отац је тај коме је заиста тешко, он је тај који по целу ноћ не може да спава због отечене уморне ноге. Све то још више истиче очеву пожртвованост и одговорност према послу који обавља. Дечак тај посао доживљава као веома важан, одговоран и надасве тежак. Но колико се поноси послом који његов отац обавља, толико са друге стране и стрепи за здравље свога оца. Он зна да отац има проблема са ногом, која је стално напрегнута, и зна да оца боли нога не само док управља трамвајем, већ и када се одмара. Због болова у њој отац не може чак ни ноћу мирно да спава. Дечакова свест о очевој болесној ноzi и брига за њега откривају нам огромну љубав и саосећање које дечак осећа према оцу. Та љубав се још испољава и радосћу, када се отац ујутру појави у трамвају, и поносом пред друговима и бригом коју непрестано осећа због очеве болесне ноге.

Након анализе песме наставник упознаје ученике са појмом **ономатопеје**, а потом ученици уз наставникову помоћ проналазе у песми пример ономатопеје.

У српском језику постоје речи које кад изговоримо, имамо утисак да чујемо звукове који су у њих уткани. Неке од њих су настале опонашањем животињских гласова (крекетање жабе, кукурикање петла, лајање, кевтање или режање пса, њиштање или рзање коња, блејање овце, мекетање козе, кокодакање или квоцање кокошке, пијукање пилета, пућпурикање ћурана). Такве речи називају се **ономатопејске речи**. Њима се опонашају и ветар (хуји, бруји, звизди), киша (ромиња, шишти, пљушти), ватра (пуцкета, хукти или букти), као и лишће док шушти.

Стилска фигура којом се подражавају (имитирају, опонашају) гласови и звуци из природе и живота назива се **ономатопеја**. Њом се постиже посебна мелодичност и ритмичност песничког језика.

У песми *Мој отац трамвај вози* живост кретања трамваја сликовито се дочарава честом употребом ономатопејског глагола *звонити*: „он звони, звони и звони”.

Мелодичност се у песми постиже и употребом **рима** (вози – нози, шине – скине, звони – склони, школу – тролу, стење – пење, иде – виде, сјају – трамвају, смене – крене, нози – вози, мисли – стисли, отвара – шара).

Дигитални садржаји

Ученици могу провежбати у читанци интерактивне задатке у вези са градивом које је обрађено уз овај књижевни текст (рима, персонификација, ономатопеја).

Дигитални	Интерактивни задаци
Штампани	Прилог 1 и 2

Прилог 1

1. Подвучи тачну тврдњу. Ономатопеја је стилска фигура којом се:

- набрајају слике, осећања или поступци ликова;
- подражавају (имитирају, опонашају) гласови и звуци из природе;
- дају људске особине стварима.

2. Повежи глаголске и заједничке именице.

блејање	пса
цврчање	кукавице
кукурикање	кокошке
кокодакање	овце
кукање	цврка
режање	петла

3. Допуни реченице глаголима у презенту тако да добијеш правилну ономатопеју.

Понуђени одговори: фијуче, пљушти, зује, зричу, цвркућу, шушти.

Зрикавци _____.

Птице _____.

Пчеле _____.

Ветар _____.
Лишће _____.
Киша _____.

Решење: 1. подражавају (имитирају, опонашају) гласови и звуци из природе
2. блејање овце, цврчање цврка, кукурикање петла, кокодакање кокошке,
кукање кукавице, режање пса.
3. Зрикавци зричу., Птице цвркућу., Пчеле зује., Ветар фијуче., Лишће шушти.,
Киша пљушти.

Прилог 2

1. Подвучи у наведеној строфи из песме „Мој отац трамвај вози“ Александра Вуча речи које су оноματοпејског порекла.

„Мој отац, кад трамвај вози,
стоји на десној нози,
а другом ногом звони
да се са клизаве шине
несташно дете скине;
он грчи ногу и звони
да псето не погине;
он звони, звони и звони
да се са дуге пруге
уморан радник склони.”

2. Подвучи тачне тврдње. Употребом оноματοпеја у наведеној строфи:

- оживљава се слика града;
- сликовито се дочарава долазак трамваја;
- описује се изглед улице;
- показује се да је посао возача одговоран и тежак.

Решење: 1. звони

2. сликовито се дочарава долазак трамваја; показује се да је посао возача одговоран и тежак.

Завршни део часа (5 минута)

У завршном делу часа ученици описују лик оца или дечака (по избору), служећи се примерима из песме.

Ученици гледају занимљив филм о појави трамваја у историји саобраћаја.

Видео: *Трамвај*

Домаћи задатак:

Урадити задатке о ономатопеји као стилској фигури у *Радној свесци* на стр. 74. и 75.

Изглед табле

Александар Вучо
Мој отац трамвај вози

Лирски јунаци песме: отац и син

Лирски субјект: дечак чији отац вози трамвај

Ономатопејске речи – речи које су настале опонашањем звукова из природе (животињских гласова – кречетање, режање, пијукање; природних појава – шуштање, хујање, пуцкетање).

Ономатопеја – стилска фигура којом се подражавају (имитирају, опонашају) гласови и звуци из природе и живота („он звони, звониизвони”).

Рима је гласовно подударање речи на крају стихова или полустихова.

Запажање наставника о часу

Припрема за час

Час број: 18	
Школа и разред	
Наставник	
Датум одржавања	
Наставна област	Књижевност
Наставна јединица	Избор из савремене књижевности за децу (Дејан Алексић: <i>Знатижеља</i> , Владимир Андрић: <i>Парадер</i>)
Врста (тип) часа	Обрада градива
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Дијалoшка метода, метода запажања и показивања, текстовна метода, монолошка метода
Наставна средства	Радна свеска <i>У потрази за језичким и књижевним благом</i> (стр. 56–57, 72–73), садржај исписан на табли
Наставни циљеви	Образовни циљеви: Ученици ће се упознати са поетичким одликама уметничког стварања Д. Алексића и В. Андрића. Подсетиће се значења појмова <i>лирска песма</i> , <i>строфа</i> , <i>стих</i> , као и разлике између <i>аутора</i> и <i>лирског субјекта</i> . Васпитни циљеви: Читање песама савремених српских песника за младе подстаћи ће код ученика љубав према поезији и естетско уживање. Функционални циљеви: Наставна обрада поменутих песама мотивисаће ученике да прочитају и друге песме савремених дечјих песника.
Исходи	Ученици наводе аутора и наслов дела на основу одломака, одређујући именују врсту стиха и строфе. Ђаци изражавају своје ставове о конкретном делу и аргументовано га образлажу
Образовни стандарди	CJ.1.2.7; CJ.1.2.8; CJ.1.3.4; CJ.1.3.9; CJ.2.2.5; CJ.2.3.3; CJ.3.2.5; CJ.3.3.4.
Кључни појмови	Лирска песма, лирски субјект, аутор, катрен, осмерац
Активности наставника	Осмишљава и организује рад, започиње и води разговор, чита, слуша, мотивише ученике, прати и процењује њихов рад
Активности ученика	Слуша, учествује у разговору, анализира, чита, пише, решава задатке
Међупредметне	Комуникативна компетенција, компетенција за сарадњу, естетска компетенција

компетенције	
Корелација	Унутарпредметна, вертикална, са сазнањима која су стечена у петом и ранијим разредима
Истраживачки задаци	<p>1. Пажљиво прочитајте песму <i>Знатижеља</i>, која се налази на 56. страни ваше радне свеске <i>У потрази за језичким и књижевним благом</i>. Потрудите се да што потпуније доживите, осетите и видите свет чије се лепоте откривају у песми.</p> <p>2. Објасните због чега је лирски субјект задавао муке свима у детињству. Зашто знатижеља никад није била сита кад је лирски субјект био мали?</p> <p>3. Присетите се која све питања поставља лирски субјект у песми. Које су она упућена? Размислите о томе како се помоћу честих и многих питања и одговора на њих откривају богатство и раскош света у коме живимо.</p> <p>4. Набројте којим појавама из природе је заокупљена пажња лирског субјекта. Шта он примећује у свом окружењу?</p> <p>5. Размислите да ли је знатижеља мање присутна у животу сада када је лирски субјект одрастао. Покушајте да објасните зашто.</p> <p>6. Лагано прочитајте песму <i>Парадер</i>, коју можете пронаћи на 72. страни <i>Радне свеске</i>. Замишљајте слике из њеног уметничког света и допустите да вас њене речи поведу у свет забаве и шале. Шта вам се у овој песми највише допало? Који су вам стихови били смешни и посебно занимљиви? Припремите се да о својим утисцима поводом песме говорите на часу.</p> <p>7. Размислите зашто се ова песма назива <i>Парадер</i>. Образложите своје гледиште. Издвојте и тумачите живописне детаље којима су дочаране многобројне авантуре лирског субјекта.</p> <p>8. Наведите које вам се парадерове особине највише свиђају. Одгонетните како се он осећа на почетку, а како на крају песме. Зашто се лирски субјект у последњој строфи назива „светским рекордером“?</p> <p>9. Подвуците поређења у песми <i>Парадер</i>. Какав уметнички ефекат је постигнут честом употребом ове стилске фигуре? Набројте друга стилска средства која уочавате у песмама <i>Парадер</i> и <i>Знатижеља</i>. Утврдите у каквом су облику стиха и строфе испеване ове две песме.</p>

Ток часа

Уводни део часа (5 минута)

У уводном делу часа наставник мотивише ученике да се подсети тога шта је лирска песма, строфа, стих; шта је лирски субјект, а шта аутор. Уз наставникову помоћ ђаци ће се досетити да је лирска песма књижевноуметничко остварење у коме преовладавају субјективност (изношење личних осећања, размишљања, раположења), емоционалност (осећајност), сажетост, сликовитост, изражајност, музикалност и ритмичност. Ученици ће навести да је аутор стваралац оригиналног књижевног, уметничког или научног дела, док је лирски субјект јунак чије мисли и осећања приказује песник у ауторској поезији. Лирска песма је најчешће испевана у стиху, а то је песнички говор који има посебну ритмичку и звучну организацију. Строфу чине два или више стихова који имају одређени број слогова и представљају целину.

Главни део часа (35 минута)

Главни део часа започиње се разговором о поетском свету представљеном у песми *Знатижеља*.

Прочитајте у себи песму Знатижеља, која се налази на 56. страни ваше Радне свеске. Шта је у њој највише побудило вашу пажњу? Уочите ко је лирски субјект у овој песми. Запазите из које перспективе је песма испевана. Опишите како изгледа уметнички свет песме Знатижеља.

Очекује се да је први утисак који ће се ђацима наметнути тај да је песма сачињена од упитних реченица или реченица којима се посредно исказује питање. Ученици ће, уз наставниково навођење, утврдити да је лирски субјект овог песничког остварења одрастао човек (његов глас се јавља у последњој строфи), који се присећа свог детињства. Све што сазнајемо о свету исказаном у овој песми сазнајемо на основу питања које поставља лирски субјект.

Приметите какве је то муке лирски субјект задавао одраслима. Покушајте да одгонетнете зашто дејча радозналост никада не може бити сита. Набројте питања која поставља лирски субјект. Шта мислите, коме су она упућена? Протумачите како је могуће откривати свет радозналошћу.

Ученици ће прво приметити да је лирски субјект задавао проблема свима око себе у детињству зато што је непрестано постављао питања, желећи стално да сазна нешто ново. Ђаци ће се присетити периода када су они били још млађи и када су запиткивали одрасле о свему што се догађа око њих. Закључиће да деца непрекидно постављају питања јер су им предмет и појаве у окружењу нови и невиђени, док одрасле људе ствари из околине не узбуђују и не занимају, будући да су се навикли на њих зато што их посматрају годинама. Дечји поглед на свет је другачији од разумевања одраслих људи. Деца имају бујну машту и креативнија су од одраслих. С обзиром на то да немају животног искуства они годинама развијану здраворазумску логику, деца мисле да предмет и појаве могу имати особине

живих бића. Песник употребљава стилску фигуру персонификацију када лирски субјект поставља питања да ли вода може да дише или колико треба времена стоноги да запертла ципелу на свакој ноzi. Због свега реченог, ђаци ће разумети да ова песма представља похвалу дечјем гледању на свет, јер у дечјој машти најобичнији предмет може имати небројена значења. Одраслим људима може изгледати смешно што дете у песми поставља питање да ли је могуће да се мирис измирише из цвета, јер знају да је немогуће одвојити особину или својство од ствари која га носи. Деца би се, међутим, много радовала када би знала да је то могуће, као и када би сазнали који је тај што распростире звезде по небу. Дечјој перспективи звезде нису огромна небеска тела милионима светлосних година удаљена од нас, већ су то *светле тачке* које је неко расуо по небу из игре.

Издвојте све појаве у природи и окружењу које занимају лирског субјекта. Какве појаве њему заокупљају пажњу? Пронађите у тексту одговор на питање да ли је радозналост мање присутна у животу лирског субјекта сада када је он одрастао. Припремите се да образложите зашто.

Дечака из песме занима на који начин се птице скупе и распореде у јато, кад не умеју да говоре и да се споразумевају као људи. Такође је употребљена персонификација и када се дечак пита где дрвету стоји стомак, будући да је дрво доживљено као особа. Лирског субјекта интересују питања из историје цивилизације, зато што жели да зна како је откривен точак. Као и свако дете, тако и лирски субјект хоће да зна ко је тај који именује предмете и ствари око нас и пита се зашто су се људи договорили да петла називају *певац*, а не *квочак*, кад је то логичније. Лирски субјект жели да зна разлику између авети и немани, а ученици ће препознати да та бића долазе из света бајки. Дете из песме примећује и појаве које се налазе у друштву, проблеме новца и куповине, што се очитује у питању да ли се тета иза касе зове Скупоћа. Лирски субјект запитан је за појаве на које одрасли не обраћају пажњу, које су њима очигледне и узимају их као увек присутне – дете се пита зашто се море таласа, као и да ли има нешто што је белје од снега. На крају ће ученици схватити да је одрасли лирски субјект такође окупиран знатижељом, али сад је он тај који даје одговоре на радознала питања своје деце.

Истраживачка пажња усмерава се потом на песму *Парадер*:

Прочитајте песму Парадер у себи и образложите зашто песма носи такав наслов. Које особине бисте приписали парадеру? Наведите песничке слике које су вам биле најсмешније и најзанимљивије. Учите има ли разлике у томе како се лирски субјект осећа на почетку, а како на крају песме. Зашто?

Очекује се да ће ученици мислити да песма носи наслов *Парадер* зато што је у песми реч о дечаку чији се сваки спортски подухват завршава неуспешно – падом. Наслов је један вид благог смеха упереног ка дечаку за којег бисмо могли рећи да је мало трапав, смотан, неспретан и незграпан. Лирски субјект пада са дуда, крушке, па чак и са Марса, како се нашалио песник. Претпоставља се да ће ученицима бити најдуховитије када лирски субјект назива себе „светским рекордером”, али и када каже да од њега нико није стручније падао, па чак и да је добијао трофеје за своје падове. Лирски субјект је читаоцима симпатичани допадљив управо зато што је духовит и спреман да се шали сам са собом. Дечак се толико извештио у падању да га ништа више не боли, што је извор смеха за на скоји читамо песму.

Подвуците поређења у песми *Парадер*. Како ова стилска фигура доприноси значењима песме?

Ученици ће издвојити следећа поређења: *урлао сам као звер, кукао сам као луда, цвилео сам као кер, јекне прасак кô из пушке, сад не урлам као звер и не цвилим као кер*. Уметнички ефекат који је постигнут је појачање хумора, зато што сва поређења живописно предочавају колико је лирски субјект неспретан у свом падању.

Ученици ће већ на први поглед уочити да су песме испеване у катренима, док ће пажљивим бројањем слогова у стиховима закључити да су обе песме састављене од осмераца (*Парадер – то-је-би-ла-пра-ва-фар-са* и *Знатижеља – ка-о-ма-ли-ни-та-њи-ма*). Све издвојене особине наставник ће забележити на табли.

Завршни део часа (5 минута)

У завршном делу часа ученици ће урадити задатке везане за песму *Парадер* на 72. и 73. страни *Радне свеске*. Иако тежиште тумачења није засновано на компаративном приступу, на крајучаса, подстицајним радним налозима, наставник разговара са ученицима о песми која је оставила снажнији утисак на њих.

Домаћи задатак:

Припремите се да за идући час прочитате песме савремених српских песника за децу које су на вас оставиле снажан утисак и да их изражајно казујете.

Изглед табле

Дејан Алексић: <i>Знатижеља</i>	Владимир Андрић: <i>Парадер</i>
<u>Врста строфе и риме</u>	
катрен, осмерац	катрен, осмерац
<u>Лирски субјект</u>	
радознао, знатижељан, љубопитљив, заинтересован, заокупљен појавама у природи	незграпан, смотан, трапав, неспретан, духовит, уме да се нашали на свој рачун
<u>Слика света</u>	
обликована помоћу бројних упитних реченица; лирски субјект жели да открије и разуме појаве у природи помоћу питања	препуна смешних доживљаја, забавних авантура и чудесних пустоловина дечака склоног падању

Стилске фигуре

персонификација: кад стонога почне да се запертлава, где дрвету стоји стомак...

поређење: урлао сам као звер, кукао сам као луда...

Запажање наставника о часу

Припрема за час

Час број: 19	
Школа и разред	
Наставник	
Датум одржавања часа	
Наставна област	Књижевност
Наставна јединица	Стваралаштво савремених српских песника за децу – домаћа лектира
Врста (тип) часа	Обрада градива
Облици рада	Фронтални, индивидуални и групни
Наставне методе	Дијалoшка метода, монолошка метода, текстoвна метода
Наставна средства	Поезија савремених српских песника по избору ученика
Наставни циљеви	<p>Образовни циљеви: Упознавање ученика са стваралаштвом савремених српских песника за децу. Развијање и неговање језичке културе ученика. Стилске вежбе и лексичке варијације. Основно и пренесено значење речи. Употпуњавање и богаћење књижевнотеоријског знања ученика.</p> <p>Васпитни циљеви: Богаћење маште и развијање естетског укуса код ученика. Схватање хумора као виталног принципа којим човек осмишљава свој живот и оплемењује однос према другим људима. Оснаживање позитивних моралних вредности. Неговање игре и развијање љубави према језику и књижевности.</p> <p>Функционални циљеви: Подстицање ученика на аналитичко-синтетички приступ песми, као и на самостално доношење закључака. Развијање смисла за уочавање значајних појединости и неговање стваралачке маште. Упућивање ученика на откривање и разумевање хумора као израза интелектуалне мисаоности и ведрогприхватања света око себе. Развијање способности усменог изражавања опаженог и доживљеног. Примењивање стечених знања у даљем раду.</p>
Исходи	Онеобичавање свакодневице, подстицање маште, појачано емотивно ангажовање и продубљено промишљање стварности. Поређење различитих песничких поступака и уважавање модерних

	претпоставки за разумевање савремене поезије за децу.
Образовни стандарди	CJ.1.2.7; CJ.1.2.8; CJ.1.3.4; CJ.1.3.9; CJ.2.2.5; CJ.2.3.3; CJ.3.2.5; CJ.3.3.4.
Кључни појмови	Поезија, савремено стваралаштво за децу, песме за децу и омладину, хумор, игра речима, стилске вежбе, језичка култура
Активности наставника	Планира наставу, води интерпретацију, прати и вреднује ученички рад.
Активности ученика	Прати наставу, учествује у интерпретацији, слуша, пише, чита.
Међупредметне компетенције	Естетска компетенција, комуникативна компетенција, компетенција за сарадњу, дигитална компетенција
Корелације	Унутарпредметна корелација са знањима из граматике и језичке културе

Ток часа

Уводни део часа (5 минута)

Како би подстакао повезивање новог градива са већ усвојеним знањем и мотивисао ученике за читање песама предвиђених наставном јединицом, наставник ће навести ученике да се сете песама, које су обрађивали на неком од претходних часова. Ученици изражајно рецитују песму по свом избору. Образлажу зашто су изабрали одређену песму.

Наставник записује назив наставне јединице на табли: Стваралаштво савремених српских песника за децу: *Песма са говорном маном* (Дејан Алексић) и *Флекава песма* (Владимир Андрић). Потом ученицима даје наставне листове на којима се налазе текстови песама (Прилог 1).

Главни део часа (35 минута)

Наставник ће изражајно прочитати песму Дејана Алексића *Песма са говорном маном*, а затим ће замолити ученике да песму пажљиво прочитају у себи. Када се увери да су ученици имали довољно времена за индивидуално доживљавање песме, наставник ће наставити интерпретацију разговором о ученичким утисцима.

Како сте доживели песму? Шта вас је изненадило, а шта насмејало? По чему се ова песма разликује од других песама које смо обрађивали? Шта сазнајемо о самој песми из наслова?

Наставник претпоставља да ће ученицима бити посебно занимљив наслов песме па ће скренути пажњу на њега, истичући да необичност наслова потиче из употребљене стилске фигуре – *персонификације*. Ученици су са појмом персонификације већ упознати

у четвртом разреду, али треба поновити да је персонификација стилска фигура којом се особине живих бића приписују неживим предметима.

После тумачења непознатих речи и израза и одређивања књижевног рода и књижевне врсте у које песма спада, наставник поставља следећа питања:

Ко побеђује у епском сукобу песника и песме? Због чега је тај сукоб смешан? Како се песник односи према својој песми? Да ли га она слуша или има свој, посебан живот? Како би песма гласила кад не би имала говорну ману?

Ученици ће уз инструктивно деловање наставника докучити да је песма та која побеђује песника, она остаје у „јадном штању”, али због тога посебна, своја. Звучни слој песме најпре ће привући ученике; они ће најлакше уочити који гласови одступају од уобичајеног изговора и од норме књижевног језика. Теже ће долазити до одговора на питања о функционалности таквог поступка у стварању хумористичног светадела, нарочито подстицајног за уживање у читању.

Зависно од расположивог времена, наставник може да замоли ученике да на два супротна начина прочитају песму: најпре свечано, реторички понесено, са узвишеном дикцијом, озбиљно; затим пародијски, на ведар начин, поштујући њен основни тон. Тако ће, поред стилских варијација у склопу функционалне говорне вежбе демонстрирати могућности различитог приступа поетском тексту.

У анализи ће посебно фреквентни бити појмови *игра* и *хумор*. Игре слова, речи, језика, смисла. Поезија као велика игра. Игре скривања песника иза лирског субјекта (неопходно је подсетити ученике на ову дистинкцију, коју су на ранијим часовима усвојили). Истицање хумора као погледа на свет, као виталне животне снаге која покреће човека.

Можда ће се наставник са ученицима, поштујући њихов узраст и усвојена знања, дотаћи и теме стваралаштва за децу као попришта озбиљних, тешких и савремених питања; можда чак проговорити и о тужној судбини песника, од кога се песманеповерљиво одметнула. Неки ученици ће, несумњиво, уочити контраст између овог дубинског слоја исмешног сазвучја песме.

Наставник се, међутим, неће задржати на овим питањима како би ученици могли да чују и *Флекаву песму* Владимира Андрића. Било би добро када би ова песма била представљена неким другим наставним средством (звучна читанка, аудио-запис рецитован).

Које утиске у вама побуђује читање Флекаве песме? Шта вам се у њој највише допало? Размислите о наслову. Којим синонимима бисте могли да замените придев „флекав”?

Наставник претпоставља да ће ученици наводити придеве: *умазан, упрљан, прљав, мрљав, брљав, аљкав*. Ову лексичку вежбу наставник може продужити уколико процени да има довољно времена, навођењем антонима (*чист, уредан, неупрљан, блистав* итд.).

Уз неизбежно тумачење непознатих речи и израза, ученици ће проћи и кроз значењски слој ове песме, користећи се синтетичко-аналитичком методом, уз подстицајна питања током рада на тексту:

Шта значе флека за лирског субјекта? На шта га оне подсећају? Имате ли ви неке успомене на децје несташлуке? Издвојте епитете које запажате у песми. Чему доприноси богатство епитета? Размислите о томе шта су целокупна дела песника. Упоредите почетак и крај песме: „свака флека нађе свог човека” и „свака флека сретне свог лавора”. Шта закључујете? Размислите о томе да ли ће, када нестане флека у песми, нестати и успомене? Где се наталожене успомене најбоље памте?

Очекивани одговор ученика јесте да су флека драге лирском субјекту јер га подсећају на веселе дане. Уметнички свет ове песме је свет уживања и гурманлука. Треба скренути пажњу да је однос између лирског субјекта и „бујних штрудли” и осталих ђаконија однос пун узвишених осећања и љубави. То је извориште смеха и хумора у овој песми, које је оснажено употребом многих епитета (нпр. строфа „Ко се лаћа зелена спанаћа/ томе спанаћ истом мером враћа/ ко планина дрвнамуклом јеком/ на кашу одговара флеком”). Почетак и крај песме супротни су по свом значењу и тону. Помало је тужно што флека, упркос богатим успоменама које представља, лако нестаје у борби са лавором. Ипак, њен значај овековечен је у *Флекавој песми*, песма је трајни чувар успомена.

Наставникћепотомнатаблиисписатиуочене заједничке особине ових двеју песама. Неки од могућих одговора су: необични, смешни наслови; ведар, хумористички тон; супротстављен однос лирског субјекта и песме; однос поезије и игре. Посебна пажња ће бити посвећена уоченим језичко-стилским поступцима: персонификација, епитет и сл.,при чему ће свака стилска фигура бити поткрепљена одговарајућим примером.

Завршни део часа (5 минута)

Овом приликом наставник наводи и занимљиве наслове других песама Дејана Алексића, како би мотивисао ученике за даље, самостално читање (*Невидљива песма, Незрела песма, Нахерена песма, Напета песма*), или пак наслове дела других аутора: *Досадна песма, Дрхтава песма, Другарска песма, Горка песма* (Мирослав Антић).

Ученици могу добити домаћи задатак – исправљање погрешака у песми *Песма са говорном маном*, односно уклањање песничких „флека”. Важно је да ученици увиде колико тај поступак уништава непоновљиви свет песничке имагинације и уживање у читању и доживљавању песме.

Изглед табле

Стваралаштво савремених српских песника за децу: *Песма са говорном маном* (Дејан Алексић) и *Флекава песма* (Владимир Андрић)

Песма са говорном маном

Књижевни род: лирика

Књижевна врста: шаљива песма

Персонификација: песма са говорном маном

Гласовне промене:

С у Ш

З у Ж

Ћ у Ч

Ђу Џ

Флекава песма

Књижевни род: лирика

Књижевна врста: шаљива песма

Синоними: умазан, упрљан, мрљав, брљав...

(Антоними: чист, уредан, неупрљан, блистав...)

Епитети: „Ко се лаћа зелена спанаћа

томе спанаћ истом мером враћа

ко планина древнамуклом јеком

на кашику одговара флекоом”

Заједничке особине: необични, смешни наслови; ведар, хумористички тон;
супротстављен однос лирског субјекта и песме; однос поезије и игре.

Запажање учитеља о часу

Прилог 1

Дејан Алексић

Песма са говорном маном

Ја жнам да има пешама лоших,
Ал ова је, мишлим, слабија од свих;
Шате и шате уж њу потроших,
Мада не ишправих ниједан штих.

Шта шве пробао нишам ша њом?!
Ал једноштакно не беше шпаша;
Жарадих скоро инервни шлом,
Од шилне дреке оштах беж глаша.

Ништа уж помоч швојега драња
Не ушпех да јој штавим до жнања,
Па пошле швега шнижих швој тон,
Јер беше шашвим јаднога штања,
А ја шам ретко шваджама шклон.

И тако прибегох ижужетку
У том шукобу непрештаном,
Јер морао шам, напошлетку,
Да жапишем је ша овом маном.

Дејан Алексић,
Дуіме без каіуііа,
Легенда, Чачак, 2008, стр. 43.

дулек – бундева, тиква

Владимир Андрић

Флекава песма

Широм света а и широм века
сваког од нас негде верно чека
нека наша неизбежна флека
свака флека нађе свог човека

Ко се лаћа зелена спанаћа
томе спанаћ истом мером враћа
ко планина древна муклом јеком
на кашику одговара флеком

Шарена ми – еј – кошуља бела
као да је везом извезена
то су моја целокупна дела
имам флеке *разнијех* дезена

Прва флека од масна бурека
друга флека од жута дулека
трећа флека од мека бифтека
а четврта од бледога млека

Флеке су ми слатке успомене
на часове срећне за трпезом
на мусакe подсећају мене
и на бујне штрудле са пекмезом

Кошуље су моје споменари
из њих пирне прошлих лета дашак
јаве ми се пријатељи стари
лубеница, малина и грашак

Флеке моје, миле успомене
на понешто свака сећа мене
ил на пасуљ, ил на жуто јаје
успомена драга дуго траје

Ал ни флека није баш довека
свака флека своје крају мора
сваку флеку негде сапун чека
свака флека сретне *свој лавора*

Владимир Андрић,
Дај ми крила један круі,
Креативни центар, Београд, 2006, стр. 25.

Припрема за час

Час број:20	
Школа и разред	
Наставник	
Датум одржавања часа	
Наставна област	Језик – правопис
Наставна јединица	Велико слово у називима институција, установа, предузећа и организација
Врста (тип) часа	Обрада градива
Облици рада	Фронтални, индивидуални
Наставне методе	Дијалoшка метода, метода запажања и показивања, текстовна метода
Наставна средства	Граматика <i>Језичко благо</i> , стр. 29–31, е-уџбеник граматике <i>Језичко благо</i>
Наставни циљеви	<p>Образовни циљеви: Проширивање знања из области правописа; проширивање знања везаних за писање великог почетног слова. Оспособљавање ученика за правилно писање вишечланих имена предузећа и установа; описмењавање ученика. Утврђивање знања о писању властитих именица; обнављање знања о интерпункцији (знаци навода).</p> <p>Васпитни циљеви: Развијање љубави према матерњем језику; неговање правилног писања. Истицање важности писања у складу са правописом.</p> <p>Функционални циљеви: Развијање моћи запажања и упоређивања. Оспособљавање ученика за коришћење школских издања правописа.</p>
Исходи	Ученик је обновио знања везана за писање великог почетног слова, оспособио се за правилно писање вишечланих имена предузећа и установа; доследно примењује правописну норму у употреби великог слова; користи правопис (школско издање).
Образовни стандарди	CJ.1.2.7; CJ.1.2.8; CJ.2.2.5.
Кључни појмови	Велико слово
Активности наставника	Осмишљава и организује рад, започиње и води разговор, чита, слуша, мотивише ученике, прати и процењује њихов рад.
Активности ученика	Слуша, учествује у разговору, анализира, чита, пише, решава задатке.

Међупредметне компетенције	Комуникативна, дигитална, компетенција за решавање проблема
Корелација	Језик, Књижевност, Језичка култура
Истраживачки задаци	Ученици треба да се подсети правописних правила о писању великог слова

Е-ГРАМАТИКА

Ток часа

Уводни део часа (5 минута)

У разговору са ученицима обновити правила о писању великог слова. Ученици наводе шта се све пише великим словом уз навођење примера.

СТРАНА 1. (5 минута)

Ученици раде интерактивни задатак у е-уџбенику граматике *Језичко благо*.

Главни део часа (30 минута)

СТРАНА 2. (10 минута)

Ученици увиђају да се **прве речи** институција, установа, предузећа и организација **увек пишу великим почетним словом**. Уколико се назив састоји од више речи, **само речи које су властита имена пишу се великим словом**. Такође, ако се јавља и посебно име у оквиру назива, оно се ставља под наводнике и исто се пише великим почетним словом.

Поред примера који су дати у граматички *Језичко благо*, наставник, после наведених граматичких примера, може навести и записати на табли нове примере и од ученика тражити да примере објасне: *Филолошки факултет, Карловачка гимназија, Матица српска, Српско народно позориште, Београдски сајам, Вуков сабор*.

Након тога ученици раде други задатак у граматички *Језичко благо* на стр. 30. Следи провера уз коментаре и објашњења.

У вези са првим примером у другом задатку наставник скреће пажњу ученика на двојако писање синтагме основна школа.

1. Марија је ишла у Основну школу „Нада Пурић”.

2. Сви се радо сећају најлепших тренутака детињства и школских згода из основне школе.

У првој реченици реч *основна* пишемо великим почетним словом јер мислимо на одређену школу – школу „Нада Пурић”, док у другом примеру говоримо о основној школи уопштено, не истичемо конкретну школу и у том случају реч *основна* пишемо малим почетним словом.

Затим наставник може да издиктира ученицима претходно припремљен текст или да текст подели сваком ученику у виду наставних листића.

Диктат

Вера Јанковић, ученица Основне школе „Милован Глишић”, освојила је прву награду на такмичењу из српског језика. Организатор такмичења је Друштво за српски језик и књижевност, а такмичење је одржано на нивоу Републике Србије. Вера је изјавила да јој је жеља да након основне школе упише Филолошку гимназију.

СТРАНА 3. (10 минута)

Ученици раде интерактивни задатак у е-уџбенику граматике *Језичко благо*.

Завршни део часа (10 минута)

СТРАНА 4. (10 минута)

Ученици раде интерактивни задатак у е-уџбенику граматике *Језичко благо*.

Ученици понављају правописна правила која су радили на часу.

Наставник даје домаћи задатак.

Домаћи задатак:

Урадите последњи задатак у граматички *Језичко благо* на стр. 30.

Изглед табле

Велико слово у називима институција, установа, предузећа и организација

Истраживачка станица Петница, Историјски архив Београда

Музеј савремене уметности, Историјски музеј, Музеј града Београда

Позориште „Бошко Буха”, Народно позориште, Београдско драмско позориште,
Позориште лутака „Пинокио”

Библиотека Матице српске, Народна библиотека

Дом културе „Михаило Пупин”, Центар за културу Ваљево

Градско саобраћајно предузеће „Београд”

Друштво истраживача „Владимир Мандић – Манда”

Културно-уметничко друштво „Абрашевић”

Запажање наставника о часу
